БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят Үнэн

КПСС-эй Бурядай обкомой, Улан-Удын горкомой, Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй орган

36-хи жэлээ гарана

№ 221 (9053)
СЕНТЯБРИИН 19
СУББОТО
1959 он

Сэн 20 мүнгэн.

КПСС-эй ЦК-гэй ээлжээтэ Пленумые эрхимээр угтая

Түрүү колхозуудай нэгэндэ

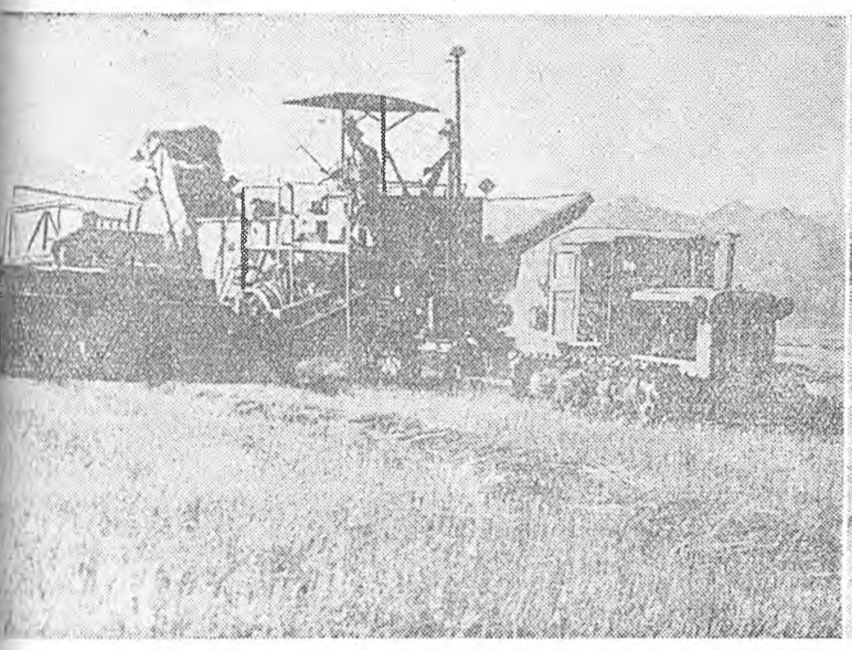

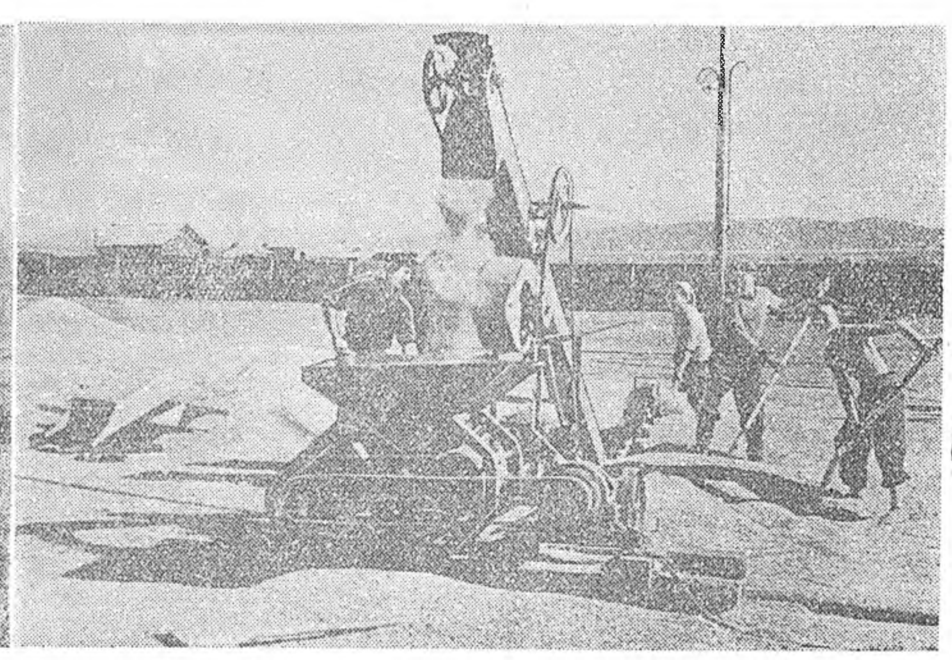

Гүрэндөө—эрхим таряа

МУХАРШЭБЭР. (Телефоноор абтаба). Гүрэндөө орооһо таряа худалдаха, тушааха түсэбөө болзорһоонь урид дүүргэжэ, түрэл ...ргинингаа ЦК-гэй ээлжээтэ Пленумые ажалай амжалтаар угтахын түлөө мүрысэн, аймагай КАЛИНИНАЙ нэрэмжэтэ колхоз (түрүүлэгшэнь нүхэр Цыренов, парторганизациинь секретарь нүхэр Цыбанов) хамта 11,5 мянган центнер орооһо таряа тушааха түсэбтэй аад, мүнөө бүхыдэө 12 мянга 180 центнер шэнэ ...сын таряа гүрэнэй амбаарта оруулаад байна. Тус артелиинхид ...жэлдэ гүрэндөө хамта 20 мянган центнер эрхим шанартай таряа худалдаха уялга абанхай.

Тэрэшэлэн эндэхи «ИСКРА» колхозойхид (түрүүлэгшэнь нүхэр ...рский, парторганизациинь секретарь нүхэр Фалилеев) социалистическэ мүрысөөндэ оролсон, түсэбөө болзорһоонь урид дүүргэжэ, ...тадаа 8,5 мянган центнер таряа худалдаа. Эндэхид түсэбһөө ...ур гүрэндэ үшөө 100 гаран мянган пүүд таряа тушаахын түлөө тэмсэжэ байнхай.

Байгша ондо тус аймагай «ЗНАМЯ ЛЕНИНА» артель (түрүүлэгшэнь нүхэр Семенов, парторганизациинь секретарь нүхэр Белоусов) баян ургаса хуряажа байна. Дунда зэргээр гектар ...һөө 25—30 центнер, бүри һайн ургасатай газарһаань гектарһаа 40 центнер эрхим шанартай шэниисэ хуряагдана. Баян ургаһанайнгаа ашаар колхозойхид хамта 6 мянган центнер таряа тушааха байһан аад, сентябриин 15-най мэдээгээр гүрэндөө ... шахуу мянган центнер орооһо худалдаа. Артелиинхид ... түсэбһөө гадуур таряа тушаажа байна.

Д. Чулков.

Республикын колхоз, совхозуудта ...һэ тэжээл бэлэдхэлгын ябаса тухай

1959 оной сентябриин 15-най мэдээн

(Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр)

	Бухы нуга сабшалангайнь сабшагдаһаниинь	Нёдондоной энэ үесэнхитэй сасуулхада үбһэнэй абтаһаниинь	Нёдондойхитой сасуулхада силосэй хэды ехээр дарагдаһаниинь
[illegible]	87,9	59,0	195,0
[illegible]	74,4	77,1	143,7
[illegible]	35,1	83,7	4,6 дахин
[illegible]	86,9	109,9	223,9
[illegible]	85,0	64,5	4,5 дахин
[illegible]	55,3	26,0	240,8
[illegible]	85,5	—	7,3 дахин
[illegible]	87,6	83,1	167,6
[illegible]	83,9	91,9	3,6 дахин
[illegible]	55,7	94,6	260,8
[illegible]	88,4	21,8	3,5 дахин
[illegible]	76,1	91,2	252,9
[illegible]	70,2	84,8	158,2
[illegible]	74,9	134,8	3,3 дахин
[illegible]	92,4	57,1	3,1 дахин
[illegible]	102,0	81,4	—
[illegible]	64,5	73,9	3,6 дахин
[illegible]	48,6	—	—
[illegible]	84,9	98,5	5,3 дахин
[illegible]	84,0	23,4	4,6 дахин
[illegible]	89,4	89,5	264,6
[illegible]	82,4	79,7	146,0
[illegible]	68,5	—	18,5 дахин
СОВХОЗУУД:			
[illegible]	68,6	70,8	3,3 дахин
[illegible]	59,8	63,6	5,4 дахин
[illegible]	24,9	69,6	195,3
[illegible]	106,1	96,0	50,2 дахин
[illegible]	132,4	101,5	4,4 дахин
[illegible]	94,4	150,7	3,2 дахин
[illegible]	75,7	94,5	7,4 дахин
[illegible]	74,5	—	6,3 дахин
[illegible]	83,5	125,6	9,8 дахин

Республикын колхоз, совхозуудта намарай пар хахалалгын ябаса тухай

1959 оной сентябриин 15-най мэдээн

(Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр)

Аймаг	Намарай пар хахалалга
Прибайкалиин	16,8
Түнхэнэй	14,2
Кабанскын	[illegible]3,5
Баргажанай	[illegible]6,4
Курумканай	[illegible],4
Тарбагатайн	[illegible],5
Байкало-Кударын	[illegible],8
Бичурын	[illegible],7
Кяхтын	[illegible],0
Закаменай	[illegible],4
Иволгын	[illegible],2
Мухаршэбэрэй	[illegible],6
Яруунын	[illegible],6
Сэлэнгын	[illegible],3
Зэдын	[illegible],9
Ториин	[illegible],3
Кударын	[illegible],1
Хэжэнгын	—
Хориин	—
Заиграйн	—
СОВХОЗУУД:	
Иволгын	27,9
Кабанскын	21,4
Бичурын	9,3
Сэлэнгын	7,2
Яруунын	4,7
«Эрдэм»	—
Борьёогой	—

Хүрэнгэ хаажа эхилбэ

«Дружба» колхозой 2-дохи бригада гүрэндэ таряа тушаахатаяа хамта үрэһэ хүрэнгэеэ хаана.

Түрүүшын хэды үдэрэй туршада 600-гаад центнер эрхим шанартай шэниисын үрэһэн хаагдаа. Хүрэнгэ хааха хүдэлмэридэ колхознигууд, мүн нютагай һургуулиин багшанар нүхэд Болдонов Е. М., Гармаева Д. гэгшэд һайнаар ажаллана.

С. Цыбиков.

Хэжэнгэ.

Баруун Хүнтэйн уужам үргэн тала. Шарлан байгша таряанай «далайн» дундуур үнгэ бүриин шэрэтэй талын «корабльнууд» хүнхинэлдэн, тэбэриин хүрэшэгүй бүдүүн баалнуудые хомхойгоор залгина...

— Таряамнай энэ жэлдэ һайнаар, үдхэнөөршье ургаа. Хадагдаһан элбэг таряагаа суглуулхада урматай байна даа,— гэжэ колхозой түрүү комбайнернуудай нэгэн—Бошикто Будаев баяртайгаар хөөрэнэ.

Энэншье зүйтэй гээшэ ааб даа. Мүнөө жэлдэ Хүнтэйн үргэн талада таряанай баян ургаса гаранхай. Колхозой гэшүүд энэ ургаһан таряагаа гээлтэ хоролтогүйгөөр, суглуулжа абахын зорилгоор унтаха нойргүй, амарха забдагүйгөөр ажаллажа байнхай. Эндэ Уланай сомоной Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд зургаан комбайн табинхай, талые дүүрэн зэдэлүүлжэ, гектарай 18—20 центнер таряа хуряажа байна.

— Арбан хоёр жэлэй саада тээ таряамнай иимэ баян байгаа бэлэй. Тиихэдэ гектарай хэды һэм даа?—гэжэ хажуудахи трактористһаа лафетнэ жаткын машинист нүхэр Добрескин асууна.

— Геройнуудаймнай жэлдэ гү?

— Тиимэ, тиимэ.

— Тиихэдэш гектарай 30—35 центнер гаража, морин жатка, гарай хүсөөр унтаха нойргүйгөөр ажаллажа гарадаг байгаабди. Мүнөө юун гээшэб даа! Хүдэлмэриин арбаад үдэрэй туршада таряа хадалга дүүрэнэ ха юм,—гэжэ тракторист Гарма Шатанов тамхяа татаха зуураа хүхюутэйгээр хөөрэнэ.

Лафетнэ жаткын машинист Иван Добрескин тракторист Гарма Шатанов хоёр таряа хадалгада ороһон түрүүшын үдэрһөө хойшо үдэрэйнгөө даабарие хододоо үлүүлэн дүүргэжэ, табан хоног бүри гаргагдадаг мүрысөөнэй дүнгэй ёһоор, колхозой правлени, партийна органзациин зүгһөө мүнгэн шанда ходо хүртэнэ.

— Хуряагдаһан таряанаймнай зарим участогуудһаа гектарай 25—26 центнер гарана. Хоёр мянгаад гектар таряагаа богони болзорто, гээлтэ хоролтогүйгөөр хуряажа абаха зорилго механизатор бүхэнэй урда табигдаанхай,—гэжэ тракторно-таряан ажалай бригадын бригадир нүхэр Будаев зугаална.—Сентябриин 12—13-най байдалаар шэниисэ хадалга дүүргэгдээ. Мүнөөдэрһөө овёсоо хадажа эхилэнхэйбди,—гэжэ Бадма Сангадеевич Будаев үгэеэ үргэлжэлүүлнэ.

Таряа хуряалгын түрүүшын үдэрһөө эхилжэ хоорондоо мүрысэн ажаллаһан комбайнернууд Бошикто Будаев, Станислав Казанцев, лафетнэ жаткын машинистнууд Иван Добрескин, Николай Белокопытов, Алексей Ринчино гэгшэд нарата үдэр бүхэнние ашагтай һайнаар хэрэглэжэ, халаан бүриингөө даабарие үлүүлэн дүүргэнэ. Тэрэшэлэн комбайнһаа гараһан таряа шэрэлгэ дээрэ хүдэлһэн жолоошод Бадма Степанов, Ц. Цыренов, Ш. Дугаров, М. Черных, колхоздо туһалхаяа хотоһоо ерэһэн Николай Дунаев гэгшэд машинаяа оролдосотой шадамараар, һаадгүйгөөр ябуулжа, комбайнуудые минуташье байлганагүй.

— Нэгэнэйнгээ һаатахадань тухашархаяа һананабди. Комбайнууднай бэе бэедээ дүтэ аад амар. Холо һаань яаха һэнбибди. Эндэһээ ехэ тоог хүрэтэр сохом 20—25 километр болохо. Тиибэшье һаань үрдинэбди,—гэжэ жолоошон Бадма Степанов хөөрэнэ.

Эдэнэрэй урматай зоригтойгоор ажаллажа хадаһан, шэрэһэн таряае колхозой тоог дээрэхи хүдэлмэрилэгшэд һаатабаригүйгөөр, түргэн сэбэрлэжэ, гүрэндэ тушаана. Эдэнэр гурбан хоногой туршада габшагай бэрхээр ажаллажа, 3200 центнер таряа бэлэдхэлэй газарта тушаагаад, түсэбөө дүүргэһэн байха юм. Колхозой гэшүүд туйлаһан амжалтаараа һанаагаа амарангүй, үшөө 600 центнер таряа даабариһаа гадуур гүрэндэ тушаагаад байнхай. Тиигэжэ эдэнэр гүрэндэ таряа тушаалгаар аймаг соогоо түрүү колхозуудай зэргэдэ оролсонхой.

Эдэнэр ерэхэ жэлдэ бардам хүрэхэ хүрэнгэтэй байхын тула таряагаа һайнаар сэбэрлэжэ, амбаартаа хаажа эхилээ. Түрүүшын хоёр үдэрэй туршада 360 центнер ячмень, 450—500-гаад центнер шэниисын үрэһэн хаагдаад байна.

КПСС-эй ЦК-гэй ээлжээтэ Пленумые ажалай амжалтаар угтаха, баян ургасаяа саг соонь гээлтэ хоролтогүйгөөр хуряажа абаха гэһэн уялгаяа энэ колхозой гэшүүд нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэжэ байнхай.

Б. Цыремпилов.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ (зүүн гарһаа): Баргажанай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой комбайнер Бошикто Будаевай агрегат таряа суглуулжа ябана. Энэ колхозой таряанай тоог дээрэ.

Һаядаа үзэгдөөгүй һайн ургаса

Загаһа олзоборилдог «Байкал» артелиин гэшүүд мүнөө жэл һайн ургаса ургуулаа.

— Һаядаа үзэгдөөгүй һайн ургаса абтана. Гектарай дунда зэргээр 18—20 центнер орооһон гарана,—гэжэ колхозой механизаторнууд баяртайгаар хөөрэлдэнэ.

Эртээнһээ һайса бэлдээд, тус колхозойхид ургасаяа түргөөр хуряажа, гүрэндэ худалдажа эхилһэн байгаа.

КПСС-эй ЦК-гэй ээлжээтэ Пленумэй хүндэлэлдэ колхоз таряа тушааха даабаряа дүүргээд, мүнөө түсэбһөө гадуур худалдажа байнхай.

Социалистическэ мүрысөөндэ бэрхэ комбайнёр Степан Капустин онсо илгарна. Бороо хуратайшье байгаа хадань, унаһан таряа нүхэр Капустин хадахадаа үдэртөө нэгэ хахад, хоёр нормо дүүргэнэ. Механизатор В. Новолодский мүн лэ жэшээтэ һайнаар хүдэлнэ.

Ерэхэ жэлэй тарилгада бэлдэжэ, колхоз үрэһэ хүрэнгэ хаажа эхилэнхэй.

Е. Ненашев.

Байкало-Кудара.

Н. С. ХРУЩЕВОЙ США-да ОШООД БАЙҺАН ТУХАЙ

ВАШИНГТОН, сентябриин 17. **(ТАСС-эй тусхай корр.).** Гадаадын хэрэгүүдэй талаар сенадай комиссиин түрүүлэгшэ сенатор У. Фулбрайт гэгшын уряалаар СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущев сентябриин 16-най үдын хойно Капитолида ошожо, конгрессэй хүтэлбэрилэгшэдтэй, гадаадын хэрэгүүдэй талаар сенадай комиссиин гэшүүдтэй хөөрэлдөө.

Хөөрэлдөөн час хахад шахуу саг

Конгрессэй хүтэлбэрилэгшэдтэй уулзалга

соо үргэлжэлөө. Советскэ талаһаа СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко, СССР-һээ США-да байдаг элшэн сайд М. А. Меньшиков, Гадаадын оронуудтай соёл культурын холбоо барисаа байгуулха талаар СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшэ Г. А. Жуков, советскэ делегациин бусад гэшүүд хөөрэлдөөндэ хабаадалсаа. Америкын талаһаа сенатор У. Фулбрайт, демократическа партиһаа сенадта байдаг бүлэгэй хүтэлбэрилэгшэ сенатор Л. Джонсон, республиканска партиһаа сенадта байдаг бүлэгэй хүтэлбэрилэгшэ сенатор Э. Дирксен, демократическа партиһаа сенадта байдаг бүлэгэй хүтэлбэрилэгшын орлогшо сенатор М. Мэнсфилд, гадаадын хэрэгүүдэй талаар сенадай комиссиин гэшүүд сенаторнууд Т. Грин, Д. Спаркмэн, Д. Кеннеди, У. Морзе, А. Уайли болон бусад сенаторнууд хөөрэлдөөндэ хабаадалсаһан байна.

Хөөрэлдөөнэй һүүлээр нүхэр Хрущев хэблэлдэ зорюулан мэдүүлгэ хээ.

* * *

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущев, тэрэнэй һамган Вашингтондохи советскэ посольствын байшан соо сентябриин 16-най үдэшэ обед хэжэ, США-гэй президент Д. Эйзенхауэрые, тэрэнэй һамгые хүндэлөө.

СССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ТҮРҮҮЛЭГШЫН ДЭРГЭДЭХИ ХЭБЛЭЛЭЙ БҮЛЭГЭЙ МЭДЭЭСЭЛ

Сентябриин 16-най үдын хойно СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущев, тэрэнийе үдэшэжэ ябаһан хүнүүд Вашингтоной үзэсхэлэн һайхан, дурасхаалта газарнуудаар ябажа хараа.

США-гэй президент байһан Авраам Линкольнын дурасхаалда бодхоогдоһон гайхамшагта хүшөөе Н. С. Хрущев аргагүйгөөр һонирхожо хараба. Үнгэрэгшэ зуун жэлэй тэн багаар Америкэдэ болоһон дотоорой дайнай үедэ урда зүгэйхидтэй тэмсэхэдэнь хойто зүгэйхидые Авраам Линкольн толгойлһон байгаа. Суглараашадта хандан, нүхэр Хрущев нигэжэ хэлээ: «Хүнэй эрхэ сүлөөгэй түлөө ами наһаяа үгэһэн, тэрэ үедээ Америкын Холбоото Штадуудай эгээл энэрхы сэдьхэлтэй бэрхэшүүлэй нэгэнэй — Авраам Линкольнын дурасхаалые манай орондо хододоо һанажа, үндэр дээрэ сэгнэжэ байдаг юм. Бидэнэр энэ хүнэй урда доро дохижо һүгэдэнэбди. Энэ хүнэй нэрэ алдар хэтын хэтэдэ, үеын үедэ дурдагдажа байха».

Хүшөөгэй дэргэдэ сугларһан Вашингтоной олон зон эдэ үгэнүүдыень нэрьемэ альга ташалгаар угтаба.

Үдэ багта США-гэй президент Д. Эйзенхауэр СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущевто иимэ бэшэг эльгээгээ:

«Дээдэ зэргэтэ Никита С. Хрущевто, Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэдэ.

Сагаан байшан, 1959 оной сентябриин 16.

Хүндэтэ Түрүүлэгшэ,

Сентябриин 12-то Һарада эльгээгдэһэн советскэ ракетын бишыхан тугай буулгабарие үсэгэлдэр кабинет соомни асаржа намда бэряа һэнтэ. Энэ туг танай Холбоото Штадуудта айлшалһыетнай үни удаан саг соо намда һануулжа байха. Энэ бэлэг бариха гэжэ танай шиидэһэнэй анхаралые ехэ хүндэлжэ байнаб.

Мүнөө манай орон соогуур ябажа захалхадатнай арад зомнай, би өөрөө һонирхолтойгоор, һайн һайханаар аяншалхыетнай ехэтэ хүсэнэбди».

Танда үнэн сэхэ

Дуайт Эйзенхауэр».

Тэрэл үдэрөө СССР-эй Верховно Соведэй бүлэг депутадуудтай хамта Н. С. Хрущев США-гэй конгресстэ орожо гараа. Тэрэнийе гадаадын хэрэгүүдэй комиссиин түрүүлэгшэ У. Фулбрайт, сенадай олонхидые ударидагша Л. Джонсон гэгшэд толгойлогшотой сенадай мэдээжэ ажал-ябуулагшад угтажа абаба. Час хахадай туршада аятай зохид, үнэн зүрхэнэй хөөрэлдөөн болобо.

Хөөрэлдөөнэй түгэсхэлдэ советскэ болон американска хэблэлэй түлөөлэгшэдэй асуудалнуудта харюусахадаа Н. С. Хрущев нигэжэ мэдүүлээ:

Мүнөө аятай зохидоор хөөрэлдэбэбди. Би сэдьхэлээ ханааб. Хүн бүхэн һонирхоһон асуудалаа һураха, тэрээндээ харюу абаха аргатай байгаа. Мүнөөдэр сенаторнуудтай һайн, ашатай туһатай уулзалга болоо гэжэ тоолохо байнаб. Иимэрхүү уулзалга, хөөрэлдөөнэй олоор боложо байгаал һаа, бэе бэеэ һайнаар ойлголсохо, амгалан тайбан байдал хангаха гэһэн оролдолтодоо дүтэ болохо байнабди. Бидэнэр, Совет гүрэнэй түлөөлэгшэд Америкын арадуудтай бусад оронуудай арадуудтай амгалан тайбанаар, хани ёһоор ажаһуухын түлөө оролдонобди. Харин тиихэдэ манай гүрэнүүдэй байгуулалтын ондо ондоо байһан асуудалые арадуудна өөһэдөө шиидхэхэ зэргэтэй. Бидэнэр эбтэй байха, өөһэд өөһэдыгөө, мүн өөһэдынгөө арадуудай шэлэһэн байгуулалтые хүндэлэлсэхэ ёһотойбди.

Сентябриин 16-да СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущев США-гэй президентын, тэрэнэй һамган г-жа Эйзенхауэрай, США-гэй правительствын гэшүүдэй хүндэлэлдэ советскэ посольство соо үдын сайлалга хээ. Хани халуун оршон байдалда сайлалга болобо.

Н. С. Хрущевой США-да байха үедэ тэрэнэй аяншалгаар арад зон үдэр ерэхэ бүри улам ехээр һонирходог боложо байна. Н. С. Хрущевой хэлэһэн үгэнүүдые Америкын хүн зон тон ехээр һонирхожо, баясажа байна. Тэрэнэй нэрэ дээрэ олон тоото бэшэг, телеграммануud орожо байһаар. Америкын мэдээжэ промышленник, нийтын ажал-ябуулагша Сайрус Итон иимэ үгэнүүдтэй телеграмма эльгээгээ:

«Хүндэтэ Никита С. Хрущевто, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэдэ.

Хэблэлэй клубта танай гайхамшагта үгэнүүдые хэлэжэ байхада телевиденеэр хаража, шагнажа байхадаа олон миллион американецуудтай хамта тон ехээр сэдьхэлээ хүдэлжэ байбаб. Үнэн зүрхэнһөө амаршалнаб.

Сайрус Итон».

Н. С. Хрущев иимэ харюу эльгээгээ:

«Господин Сайрус Итондо.

Хүндэтэ господин Итон!

Танай телеграммые абааб. Өөрынгөө анхаралаар минии сэдьхэл хүдэлгэбэт, тиимэһээ өөрынгөө харюугаар танай анхаралые һамшааха гэжэ шиидэбэб.

Минии хэлэһэн үгэ тухай хани халуун үгэнүүдые хэлэһэнэйтнай түлөө үнэн зүрхэнһөө баясажа байһанаа элирхэйлнэб. Илангаяа Америкын Холбоото Штадуудай ажал хэрэгэй хүнүүдэй дунда иимэ мэдээжэ хүнэй хэлэжэ байхада бүришье таатай зохид байна. Энхэ элүүрые, манай агууехэ гүрэнүүдэй хоорондохи харилсаае һайжаруулхын түлөө оролдожо байһан ажал-ябуулгадаа амжалта туйлахыетнай хүсэнэб.

Танине хүндэлэгшэ Хрущев.
Вашингтон, 1959 оной сентябриин 16.»

Сентябриин 17-ной үглөөгүүр Н. С. Хрущев суг ябаһан хүнүүдтэеэ хамта тусхай поездоор Вашингтонһоо Нью-Йорк ороо.

Вашингтон—Нью-Йорк,
1959 оной сентябриин 17.

Н. С. Хрущев Нью-Йорк мордобо

ВАШИНГТОН, сентябриин 17. (ТАСС). Сентябриин 17-ной үглөөгүүр СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущев, тэрээнтэй суг хамта ябаһан хүнүүд Вашингтонһоо поездоор Нью-Йорк мордоо.

ВАШИНГТОН — НЬЮ-ЙОРК ГЭЖЭ ПОЕЗД, сентябриин 17. **(ТАСС-эй тусхай корр.).** Н. С. Хрущевой мордоһон тусхай поезд Вашингтоной «Юньон-стэйшн» вокзалһаа үглөөнэй 8 час 20 минутада (Москвагай сагаар 15 час 20 минутада) хүдэлбэ. ООН-до байдаг США-гэй саг үргэлжын түлөөлэгшэ Г. Лодж, СССР-һээ США-да байдаг элшэн сайд М. А. Меньшиков, США-һаа СССР-тэ байдаг элшэн сайд Л. Томпсон гэгшэд Н. С. Хрущевые үдэшэжэ ябана. Энэ поездын ябаха 360 километр зам ороной зүүн-хойто экономическа талаараа эгээл хүгжэнги, хүн зоноор олон газарнуудаар—Мэриленд, Делавер, Пенсильвани, Нью-Джерси гэжэ штадуудаар гаралаг юм. Балтимор, Филадельфи, Трентон гэжэ городуудые үнгэржэ, поезд Нью-Йоркдо дүтэлэн ерэбэ.

НЬЮ-ЙОРК, сентябриин 17. **(ТАСС-эй тусхай корр.).** СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущев, тэрээнтэй хамта ябаһан хүнүүд 11 час 54 минутада (Москвагай сагаар 18 час 54 минутада) Нью-Йоркдо ерэжэ буугаа.

Сентябриин 17-ной үдэр Нью-Йорк городой мэр Роберт Вагнер СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущевой хүндэлэлдэ үглөөнэй сайлалга хэбэ. Сайлалгада политическэ болон нийтын мэдээжэ ажал-ябуулагшад хамта 2 мянга гаран хүн байлсаа.

Эндэ байгшад Н. С. Хрущевые удаан үргэлжэлһэн, нэрьемэ альга ташалгаар угтаба. ООН-до байдаг США-гэй саг үргэлжын түлөөлэгшэ Г. Лодж, Нью-Йорк городой мэр Р. Вагнер гэгшэд сайлалга дээрэ үгэ хэлэжэ, Нью-Йоркдо ерэһэнтэйнь дашарамдуулан Н. С. Хрущевые амаршалба.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущев харюугай ехэ үгэ хэлээ.

В. ГАГАНОВАГАЙ ҮҮСХЭЛЭЭР

Бариһан мэдүүлгэнь һайшаагдаба

Улан-Удэ городнай жэлһээ жэлдэ болбосон түхэлтэй, гоё һайхан боложо байна. Олон дабхар шулуун гэрнүүд баригдана. Ажалшадай материальна байдал улам һайжарна. Шэнэ гэртэй болоходоо хүнүүд стол, стул, диван гэхэ мэтэ гоё мебель олоор хэрэглэнэ. Арад зоной энэ эрилтые хүсэд хангахын тула Улан-Удэ городто мебель хэдэг шэнэ фабрика баригдажа, ашаглалгада үгтөө.

Тус фабрикын урда ехэ зорилго табигдана. Тиигэбэшье ашаглалгада ороһонойнгоо һүүлээр хоёр һарын туршада мебель гаргалгаар түсэбөө дүүргэжэ шадаагүй. Бии байһан түхеэрэлгын хахад шахуунь ашаглагданагүй. Үйлэдбэридэнь эмхидхэлэй талаар ехэ дутагдалнууд бии байһаар.

Вышневолоцко фабрикын нэхэгшэ Социалистическэ Ажалай Герой Валентина Гагановагай үүсхэлые дэмжэн, Бурпромсоведэй түрүүлэгшын орлогшо Георгий Андреевич Еремин Улан-Удын мебельнэ фабрикые хүтэлбэрилхэ гэһэн мэдүүлгэ оруулаа. Нүхэр Еремин инженер-мебельщигэй мэргэжэлтэй, фабрикын хүдэлмэриие хүтэлбэрилжэ шадамаар байһаниинь мэдээжэ. Тэрэнэй бариһан мэдүүлгэ партиин обкомоор һайшаагдаба.

КПСС-эй Центральна Комитедэй июниин Пленумэй түүхэтэ шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, Георгий Андреевич Ереминдо тус фабрикын ажалые һайнаар эмхидхэжэ, даажа абаһан предприятяа гээгдэлһээнь гаргахые хүсэе.

П. Карпов.

Зураг дээрэ: Г. А. Еремин.

Б. Поповой фото.

Халан абамаар дүй дүршэл

Байрын гэрнүүдые олоор бариха гээшэ айхабтар шухала асуудал болоно. Тиимэһээ энэ хүдэлмэридэ ехэ анхарал хандуулагдажа, барилгын организацинууд жэл ерэхэ бүри бүтээсэ ехэтэй шэнэ техникээр хангагдадаг болоо.

Байрын гэрээр ажалшадай эрилтые хангаха шухала хэмжээ-ябуулга хараалагдаад, түрүү дүй дүршэл, шэнэ технологи үргэнөөр хэрэглэгдэнэ.

«Бурстрой» трестдэ комплексно бага бригаданууд байгуулагдажа эхилһээр үнихэнэй, гэбэшье республикымнай барилгын бусад организацинуудта, илангаяа хүдөө нютагуудтахи барилгашадай дунда энэ түрүү арга муугаар дэлгэрүүлэгдэнэ.

Комплексно бага бригадын ямар аша туһатай байһаниие хараһан, ойлгоһон хүтэлбэрилэгшэд тэрээниие хэрэглэхэгүй гэжэ хэзээдэшье хэлэхэ ёһогүй. Иимэ бригадануудые байгуулхадаа нэн түрүүн ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, барилгын олон ондоо хүдэлмэри таһалдалгүйгөөр, тааруугаар ябуулха зорилго табигдадаг гээшэ.

Комплексно бага бригадануудые байгуулхын урда тээ барилга дээрэ хэгдэдэг хүдэлмэри бүхэниие ондо ондоо бригаданууд дүүргэдэг байба. Жэшээнь, шулуушадай бригада гэрэй хана бодхоохоһоо ондоо юумэ хэдэггүй һэн. Тиихэдэ туһалагшадай бригадынхид хирпиисэ, худхамал шабар зөөдэг, бүри ондоо бригада штукатурка хэдэг, модошо дархашуул—үүдэ, сонхо һуулгадаг байгаа. Эдэ олон бригадада ажалайнь эмхидхэл дандаа һайн байхагүйнь мэдээжэ. Дархашуулай нэгэ юумэеэ дутуу хээ һаань, штукатуршигуудай хүдэлмэри эхилэгдэхэгүй ха юм. Энэ мэтын дутагдалһаа боложо, барилгын хүдэлмэри унжагайрдаг, хүдэлмэришэдэй салин хүлһэн бага, машина, зэбсэгэй бүтээсэнь өөдэгүй байдаг. Нэгэ хэгдэһэн хүдэлмэри дахинаа хэгдэжэ, гүрэнэй мүнгэ зөөри хэмһээ үлүүгээр гаргашалагдана.

Эдэ дутагдалнуудые усадхахын тула комплексно бага бригаданууд эмхидхэгдэжэ эхилһэн юм. Тиигэхэ зуураа, нэгэ кубометр хирпиисые хана болгон табихада хэды саг, худхамал шабар хэрэгтэйб, хэды хүнэй хүдэлхэдэ таатайб гэжэ тооложо үзэгдэһэн байха. Эдэ бүгэдые хараада абажа, барилгын үнэ сэн тодорхойлогдоһон, хүдэлмэриин нормо тогтоогдоһон байха ёһотой. Комплексно бригадын гэшүүд иимэ нормоор хүдэлмэрилхэ зуураа, бухы ажалаа өөһэдын хүсөөр дүүргэхэ болоно. Тиихэлээрээ хүн бүхэн дааһан ажалаа саг соонь, һайн шанартайгаар дүүргэхые оролдоно. Хүн бүхэнэй салин хүлһэн хэгдэһэн хүдэлмэриинь хэмжээнһээ дулдыдана. Тиимэһээ гансахан урдахяа хараад ябаха ушар усадхагдана. Жэшээнь, шабар зөөгшэд, кран хүдэлгэгшэд сүлөөтэйдөө гэрэй хана бодхоолгодо хабаадалсана.

Ажалай эмхидхэлые иимээр табяад байхада, бүтээсэнь эрид дээшэлээ. «Бурстрой» трестын 4-дэхи управленидэ нүхэр Зайцевай хүтэлбэрилдэг комплексно бригадынхидай түрүүшын квартал соо хэһэн хүдэлмэриин үрэ дүн һонирхолтой. Тэдэнэй комплексно аргаар хүдэлмэрилөөд байхада, нэгэ хүнэй хана бодхоохо хүдэлмэри 1,2 кубометрһээ 1,8 кубометр хүрэтэр дээшэлһэн байна. Хүдэлмэришэн бүхэнэй үдэр соо дунда зэргээр олодог салин хүлһэн 27 түхэригһөө 39 хүрэтэр дээшэлээ.

Тэрэшэлэн трестын түрүү бригадирнууд ажалайнгаа бүтээсэ ехээр дээшэлүүлжэ шадаа. Иигэжэ 1958 онһоо трестымнай олонхи барилгашад комплексно аргаар хүдэлмэрилдэг болонхой. 1958 ондо трестын хэһэн хүдэлмэриие 1957 онойхитой жэшэбэл иимэ: 1957 ондо 33,2 миллион түхэригэй хүдэлмэри хэгдэһэн аад, 1958 ондо 46,5 миллион түхэригэйхи бүтээгдээ. Энэ үе соо хүдэлмэришэн бүхэнэй ажалай бүтээсэ дунда зэргээр 29,9 мянгаһаа 31,3 мянган түхэриг хүрэтэр дээшэлбэ. Тэрэнэй салин хүлһэн 9,2-һоо 10,2 мянган түхэриг хүрэтэр ургаһан байна.

Энэ жэлдэ трестын бусад ажахынуудта комплексно бригаданууд эмхидхэгдэжэ эхилээ. Барилгын организацинуудай хамһабариин ажахынуудта комплексно бригаданууд бии болоод, модо хюрөөдэхэ, шабар худхаха, модо дархалха хүдэлмэри комплексно аргаар хэгдэнэ.

Комплексно бригадануудай хүдэлмэриин гол зорилго юуб гэхэдэ, байрын гэрнүүдые барижа эхилээд, тэрэнээ ондоо бригадануудта үгэнгүй, түргөөр ашаглалгада оруулха болоно. Тиихэлээрээ гэр байрын барилга нилээд түргэдхэгдэнэ, шанар һайнтайгаар хэгдэжэ, мүнгэ зөөри, барилгын материал ехээр арьбалагдана. Барилга дээрэ дэлгэржэ эхилһэн энэ түрүү аргые хүдөө нютагуудта хэрэглэхэ шухала.

Ф. Башухаев,
«Бурстрой» трестын түсэблэлгын таһагые даагша.

Мухаршэбэрэй «Коммунизм» ... 630 галуу 4—4 килограмм, 380 ... гаһа 2—2 килограмм болгожо ... худалдахань. Тээсэгэн 900 нугаһан ... галуун мүн лэ иимэ шахуу шэгнүүр... худалдагдаа. Энэ жэлдэ галуун б... 50, нугаһан бүриһөө 65 үндэгэн ...

Зураг дээрэ: таргалуулжа байһан ... нууд соорэм соо тамаржа ябана. ... тээнь шубуушан М. Г. Варфоломеев...

А. Мантаевай ф...

АМЖАЛТА БҮХЭН— ОРОЛДОЛГЫН ХҮСЭН

Мухаршэбэрэй «Эрдэм» совхозой ажалшад түүхэтэ долоон жэлэй түрүүшын жэлдэ—1959 ондо мяха абалгаяа урдахи жэлэйхиһээ 1,7 дахин ехэдхэжэ, бүхыдөө 9 мянган центнер хүргэхэ гэһэн харюусалгатай социалистическэ уялга абаһан юм. Энэ зорилгоёо бодото дээрэнь бэелүүлхын түлөө 1400 толгой эбэртэ малтай бэлшээн таргалуулха 6 гүүртэ, 5000 хонитой 5 отара энэ жэлэй эхеэр эмхидхэгдээ һэн.

Совхозой партком, дирекци бэлшээн таргалуулха малай гүүртэ, отарануудай мал адуулагшадаар ажал хүдэлмэридөө оролдосотой, бэрхэ шадамар хүнүүдые шэлэн оложо табиһан байгаа.

Тэрэ тоодо нүхэр Дондок Бимбаев оролсожо, 204 толгой эрэ хашарагуудые даажа абаһан байгаа. Дондок Иванович Бимбаев харюусалгата хүдэлмэридөө оролдосотой, нягтаар хандажа, хододоо ажалай эрхим амжалта туйладаг юм. Мал ажал дээрэ үни удаан хүдэлөөгүйшье һаа, нүхэр Бимбаев өөрынгөө хэшээл оролдолгын ашаар богонихон болзор соо дүй дүршэлтэй болоод, эрхимүүдэй зэргэдэ ороо.

Мал һайнаар таргалуулха гээшэ харууһалгаһаа, оролдолгоһоо болодогынь мэдээжэ. Тиимэһээ нүхэр Бимбаевай гүүртынхид май һараһаа эхилээд малаа үдэр һүнигүй адуулжа захалһан байна.

Тэдэнэр малайнгаа бэлшээриие хэһэг болгожо хубаагаад, тэдэнээ үе үе болоод һэлгэжэ байжа малаа адуулна. Мүн бэлшээрээ малда гэшхүүлжэ, дэмы гутаахагүйн тулада малаа хойно хойноһоо һубарюулангүй, тараажа адуулдаг заншалтай.

—Үглөө үдэшэндөө бодо малые янза бүриин үбһэ ногоотой ой модоной соорхойгоор адуулхада ехэ һайн байдаг. Зүгөөр зарим малшад һүниин адуулга буруушаадаг гээшэ. Харин зунай сагта һүниндөө мал адуулхада һоно батаганаагүй, һэрюун, ногоо набша шииггэй. зөөлэн, ехэ һайн байдаг ха юм. Тиимэһээ бидэнэр һүниндөө малаа һайнаар эдеэлүүлжэл абахаяа оролдонобди,—гэжэ нүхэр Бимбаев хэлэдэг.

Зунай халуун үдэрнүүдтэ нүхэр Бимбаев гүүртынгээ малые үдэртөө 4—5 дахин уһалдаг гуримтай. Тиихэдээ мал һайнаар, ехэ дуратайгаар эдеэлнэ.

Эдэ бүгэдын ашаар бэлшээн таргалуулха энэ гүүртын мал зунай гурбан һарын туршада шэгнүүрээ ехээр нэмээжэ, нилээд таргалһан байна. Хэрбээ май һарын тэнгээр эндэхи эбэртэ мал бүхэнэй шэгнүүр дунда зэргээр 206 килограмм байгаа һаа, августын һүүлээр 295 килограмм болоо бшуу.

Гэхэтэй хамта үнгэрэгшэ гурбан һарын туршада бүхы малай шэгнүүр 197 центнер 88 килограммаар дээшэлүүлэгдээ. Энэнь хараалагдаһан кварталай түсэбһөө 122 центнер 16 килограммаар ехэ болоно. Мүн һүүлшын август һарын туршада нүхэр Бимбаевай адуулдаг малай толгой бүхэн 1 килограмм 170 грамм нэмээгдээ гэхэ гү, али малынь хамтадаа 77 центнер 33 килограммаар мяха нэмээ.

Иигэжэ бэлшээн таргалуулха тус гүртын малшад дээшэлүүлэгдэһэн социалистическэ уялгаяа эршэмтэйгээр бэелүүлжэ байна.

Ц. Батуев.

РЕДАКЦИИН ПОЧТОҺОО

Абяа шэмээгү... байһаар

Закаменай машина заһаб... даг механизаторнууд, бидэнэр ... дэб һониниие саг соогоо дуулаж... гагүйдэнэбди. Юуб гэхэдэ, р... мнай саг соогоо дуугарнагүй.

Нёдондо манай РТС-эй ради... конуудые Торниин аймагай Ул... нэй радиоузелтай холбоһон ба... Тэрэ гэһээр радиодамжуулга ... соогоо шагнанагүйбди. ... Улан-Удэ городһоо дамжуулга ... гаар дуулдадаг. Манай эндэхи ... диоузелай хүдэлмэрилэгшэд ... минутаар хожомдуулжа ради... жуулга эхилнэ. Заримдаа 2—... рэй туршада радио дуугархаа... лишодог.

Мүнөөшье, сентябрийн хо... радиомнай дуугарнагүй. Энээ ... хай хэды дахин телефоноор х... доһон байхабди. Тээд радист ... диоузелай түлөөлэгшэдшье ... ерээгүй, радио юундэ дуугарна... гэжэ һонирхоогүй байна. Ради... ни муугаар татагданхай юм. ... мэһээ һалхитайда дуугархаяа ... шодог, үгышье һаа—ехэ шуув... юушье ойлгохын аргагүй ба... Иимэ ушар тухай радиоузела... һайн мэдэхэ. Тээд радиолини ... барилха, саг соонь радио дууг... даг болгохо тухайда хэншье а... нагүй.

Дэлхэй дээрэхи, түрэл оро... торхи шэнэ һонниие саг соонь ... лажа, мэдэжэ байхые хүсэн... Тиимэһээ радиолини түргөөр ... барилжа, һаадгүйгөөр хүдэлдэг... гыт гэжэ Улегчинэй радиоузела... дэлмэрилэгшэдтэ хандаһабди.

А. Бадма...
Закаменай Р...
электростанциин мото...

Хүлеэһээр үнинэй...

Хэжэнгын аймагай «Дру... колхозой 2-дохи бригадада 70 г... урхэтэ айл ажаһуудаг. Мүн ... ажалай фермэ, гүүртэ бии.

Тус бригадын колхозни... малшадта кинокартина ... соогоо харуулагданагүй. һ... 3—4 һарын туршада нэгэшье ... фильм асарагдаагүй байна. «... манда харуулыт» гэһэн гуйлт... гаар аймагай культурын та... хүдэлмэрилэгшэдтэ нэгэнтэ ... хандаһан байха. Тээд культ... таһагайхид колхознигуудай ... турна эрилтые хангаха асууд... һаналаа табинагүй хэбэртэй. ... но харуулхабди» гэжэ найдуу... лэ, һанаа амар һууна. Кино хар... хысэнь хүлеэһээр байтар тари... ряалга, тэжээл бэлэдхэлгэ дүт... ойртохонь.

Мүнөө энэ бригадынхид кино ... тина харахын тула 3—4 кило... рын газарта ябагаар ошохо ба... болоно.

С. Цыби...

Эдэбхи үүсхэл гаргаха шухала

Саг үргэлжын зүблөөнэй хүдэлмэри тухай

КПСС-эй ЦК-гэй 1957 оной декабриин Пленумэй шиидхэбэриин ёһоор, предприятинуудта, барилганууд дээрэ, совхозуудта үйлэдбэриин саг үргэлжын зүблөөнүүд бии болгогдоо һэн. Үйлэдбэри хүтэлбэрилхэ хэрэгтэ ажалшадые олоорнь хабаадуулхада энэ арга эгээл таарамжатай, зүб байһанаа харуулаа. Гүрэнэй түсэб дүүргүүлхэ, үлүүлэн дүүргүүлхэ, доторойнгоо арга боломжонуудые гүйсэдөөр хэрэглэхэ, ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ, продукциингаа үнэ сэнгые химдаруулха, үйлэдбэри эрхилхэ аргануудаа һайжаруулха гэһэн шухала зорилго эдэ зүблөөнүүдэй урда табигдана.

Мүнөө манай республикын промышленна предприятинуудта, барилганууд дээрэ, харгы замай организацинуудта, совхозуудта хамта 335 үйлэдбэриин саг үргэлжын зүблөөн ажаллажа байнхай. Тэдэ зүблөөнүүдтэ 12,5 мянган түрүү хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд һунгагдаһан байна. Энэ ехэ хүсэн. Саг үргэлжын зүблөөндэ һунгагдаһан түрүү хүдэлмэришэд, инженернүүд, техничүүд ажал хүдэлмэрэе һайса мэдэхэ байһан туладаа үйлэдбэридэ ехэ нүлөөтэй байха ёһотойнь мэдээжэ. Теэдшье «олоороо хэлсэһэн өөгүй» гэһэнһээ удхатай, олоной һанал хэзээдэшье сэсэн, зүбтэй байдаг ха юм.

Саг үргэлжын олон зүблөөнүүд зонойнгоо дунда тон хүндэтэй, дүй дүршэлтэй болоо, ажал хүдэлмэриин шухала шухала асуудалнуудые эдэбхитэйгээр шиидхэлсэнэ. Үнгэрэгшэ жэлэй хахадһаа мүнөө жэлэй хахад болотор ороһон 8800 һанамжа, дурадхалнуудай 6500-нь үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдээ.

Мяханай комбинадтахи саг үргэлжын зүблөөн яһала эдэбхитэйгээр ажалладаг юм. Үнгэрэгшэ жэлдэ зүблөөнэй оруулһан 300 гаран дурадхал үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдэһэн байна. Энэ жэлэй түрүүшын хахад соо комбинадай ажал хүдэлмэриин олон шухала асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэжэ, хэрэгтэй хэмжээнүүд абтаа.

Мүн Улан-Удын модоной заводой саг үргэлжын зүблөөн (түрүүлэгшэнь Тюрюханов) эдэбхитэйгээр ажаллана. Багсаажа үзэхэдэ, энэ зүблөөнэй оруулһан дурадхалнуудай ашаар жэл соо 100 мянга шахуу кубометр модо нэмэжэ хюрөөдэхэ, салин хүлһэнэй мүнгые 50 мянгаһаа бага бэшээр хороохо, мүнөө жэл хюрөөдэгдэһэн модоной шанарыень 10 процентһээ бага бэшээр дээшэлүүлхэ арга олгогдохо.

Республикымнай хүдөө нютагуудай предприятинуудта, совхозуудта саг үргэлжын зүблөөнүүд баһал амжалтатайгаар ажаллажа байдаг. Сэлэнгын совхозой үйлэдбэриин зүблөөнэй ажал-ябуулгада 200 гаран хүдэлмэришэд, алба хаагшад хабаадалсана. Тэдэнэр ажал хүдэлмэриин шухала шухала асуудалнуудые зүбшэн хэлсэжэ, байгша ондо 85 дурадхал оруулаа. Мүнөө жэл Борьёогой совхоздо саг үргэлжын зүблөөнэй 30 гаран дурадхал абтаба.

Ажал хүдэлмэрээ оньһожоруулха, автомадай аргаар хэдэг болохо тушаа КПСС-эй ЦК-гэй июниин Пленумэй табиһан зорилгонуудые бэелүүлхэ хэрэгтэ эдэ зүблөөнүүд эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Жэшээлхэдэ, модо буулгалгын Сэлэнгын базада бии болгогдоһон саг үргэлжын зүблөөн мүнөө жэл иимэ шухала шухала асуудалнуудые— машина болон техникэ, түхеэрэлгэнүүдээ яажа бүтээсэ ехэтэйгээр, дүүрэн хүсөөрнь ашаглахаб, модые яажа гээлтэ хоролтодо оруулангүй арьбанаар хэрэглэхэб гэһэн асуудалнуудые зүбшэн хэлсэһэн байна. Мүнөө жэлэй июль һарада гэр баридаг цехын ажал хүдэлмэриие зүбшэн хэлсээ. Тиихэдээ хюрөөдэһэн модо уридшалан заһаха, таарулхаар талмай бэлэдхэхэ, гал түлижэ хатаадаг сушилкые уралаар хүдэлдэг болгохо гэһэн дурадхал оруулһан байна. Тэдэнэй дурадхал һайшаагдажа, мүнөө бэелүүлэгдэжэ байнхай. Мүн энэ зүблөөнэй оруулһан дурадхалаар хайрсагуудые хэдэг цехтэ хюрөөгэй хибэдэһэ газаашань гаргаха транспортер, гэшүүһэ шулаха автомат гэхэ мэтэ тодхогдоо.

Үйлэдбэриин зүблөөнэй дурадхалаар Хандагатайн леспромхозой Сангон гэжэ лесопунктда лебедкоор модо ашагдадаг болобо. Тиигэжэ энэ пункт гээгдэлһээ гараһан байна. Иимэ жэшээнүүдые харуулха болоо һаа олон.

Гэбэшье саг үргэлжын зүблөөнүүдэй хүдэлмэридэ горьтойхон дутагдалнууд бии. Илангаяа тэдэнэй үүргые тоодоггүй, ажал хүдэлмэриингөө шухала шухала асуудалнуудаар ажалшадтаяа зүбшэхэ хүсэлгүй профсоюзуудай комитедтэй, хүтэлбэрилэгшэдтэй предприятинуудта саг үргэлжын зүблөөн уялгаяа муугаар дүүргэнэ, шухала шухала асуудалнуудые шиидхэлсэдэггүй байха юм. Суглаа, зүблөөндөө гансал элидхэлшэ бэлэдхээд, бусад гэшүүд зүбшэн хэлсэхэ асуудалаа түрүүн шэнжэлжэ үзэдэггүй, ажал хүдэлмэри һайса мэдэдэггүй байдаг. Тиигээд һайн бодожо үзэгдөөгүй, ажал хүдэлмэридэ туһа болохоор бэшэ шиидхэбэринүүд баталан абтаад, дүүргэгдэнгүй үлэшэдэг байха юм.

Барилгын нэгэдэхи трестдэ зүблөөн иимэрхүүгээр болодог заншалтай. Жэшээлхэдэ, «Механизм, түхеэрэлгэнүүдые ашаглаха тухай» гэһэн асуудалые элидхэлшэ оройдоол хоёр нүхэдтэй хамта бэлэдхээд, зүблөөнэй үзэмжэдэ табиһан байна. Харин зүблөөнэй 50 гэшүүд энэ шухала асуудалые түрүүн шэнжэлжэ үзөөгүй, бодото байдалтай танилсаагүй байгаа.

Мүн Выдриинэй барилгын управленидэ үйлэдбэриин саг үргэлжын зүблөөн тоогдоногүй. Бичурын совхоздошье иимэ байдал үзэгдэнэ. Мүнөө жэлдэ энэ совхоздо үйлэдбэриин зүблөөн оройдоол 2 дахин болоо. Тиигэхэ мүртөө түрүүшынхинь эмхидхэлэй асуудалаар, хоёрдохинь Амгалан тосхониие хүдэлмэришэдэй өөһэдынь хүсөөр электрификацилха асуудалаар болоһон байна. Хоёрдохи зүблөөн бэлэдхэлгүйгөөр зарлагдаһан дээрэһээ тодорхой нэгэшье дурадхал оруулаагүй.

Хориин, «Эрдэм» совхозуудта, Баргажанай, Худанай, Горхоной, Хүрьбын леспромхозуудта, харгы замай организацинуудта саг үргэлжын зүблөөнүүдэй хүдэлмэри баһал муугаар эмхидхэгдэнэ.

Зорилго юуб гэхэдэ, саг үргэлжынгөө зүблөөнүүдые профсоюзуудай комитедүүд һайнаар хүтэлбэрилдэг болохо, ажал хүдэлмэридэ тэдэнэй үүргые дээшэлүүлхэ, шухала шухала, холын хараата асуудалнуудые шиидхэлгэдэ анхаралыень хандуулха хэрэгтэй. Зүблөөнэй гэшүүд бүлэг бүлэг болоод, ондо ондоо асуудалнуудые шудалжа шэнжэлжэ, тодорхой хэмжээ-ябуулгануудые, холын хараата түсэб табяад ажаллаха зэргэтэй. Ажал хүдэлмэрээ оньһожоруулха, автомат зэбсэгүүдээр хангаха, мүнгэ зөөрэе, элдэб материалнуудаа гамтайгаар гаргашалха, алмалта арьбалалта хэхэ, продукциингаа өөрынь үные химдаруулха, алба-захиргаанай аппарадые, түсэблэлгые сомор болгохо мэтын асуудалнуудта саг үргэлжын зүблөөнүүд онсо шухала анхаралаа хандуулжа байха уялгатай.

Зүблөөнүүдые хараалагдаһан болзортонь зарлажа байха гээшэ шухала удхашанартай байдаг. Баталагдаһан гуримай ёһоор, заводой саг үргэлжын зүблөөн һарадаа заатагүй 1—2 дахин, цехүүдэй—1 дадин боложо байха ёһотой юм. Тээд олохон зүблөөнэй президиумууд тогтооһон болзороо эбдэнэ. Зарим предприятинуудта саг үргэлжын зүблөөнэй оруулһан дурадхалнууд бэелүүлэгдэнэгүй. Нютагай промышленностиин, коммунальна ажахын предприятинуудта саг үргэлжын зүблөөнэй оруулһан дурадхалнуудай 30 процентнь, автомобильна ажахыда—25 процентнь дүүргэгдэнгүй үлэшоо. Профсоюзай комитедүүд, үйлэдбэриин зүблөөнэй президиум зүблөөнэй оруулһан һанамжа, дурадхалнуудай ямараар дүүргэгдэжэ байһыень хинан шалгажа байха ёһотой.

М. Гаськов,
облпрофсоведэй секретарь.

Замбуулин соогуур дабшажа, Һарада ошохо зам бүхэдэлхэйн түүхэдэ эгээн түрүүн совет хүнүүд нээбэ

ГАЗАРҺАА—ҺАРАДА!

☆ ☆

Үнэн зүрхэнэй хөөрэлдөөн

Энэ жэлдэ манай нютагта жэгтэй һайхан намар боложо байна. Сэлмэг наратай үдэрнүүд угаа олон. Алдарта Байгалаймнай хүбөөгөөр надхаһан һэмжээ ехэ тайга алтаар бударан харагдана. Тарган тобир малнууднай тала майлааһаа аажамаар бэлшэн ябана. Колхоз, совхозой таряалан дээгүүр ургаса хуряалгын хүдэлмэри үдэршье, һүнишье замханагүй. Энэ амгалан тайбан ажалай үедэ бүхы арад зониемнай һонирхуулан, һанал бодолыень татаһан олон һонин дуулдажал байна.

Бидэнэр мэнэ һаяхан Улан-Үдын түмэр замай станциин ойронхи нэгэ ехэ гэрэй барилга дээрэ ерэбэбди. Тэндэ ажалтаһан хүнүүдэй үдын забһарлалгын үедэ шогтой зугаатайгаар ярилдажа, шэнэ һонинoo дэлгээжэ байхадань хабатайгаар дайралдагдаа.

— Юрэдөө жэгтэй саг боложо байна гээшэ ха даа. Хүнэй ухаан зүгөөргүй холо ошоо,— гэжэ хэлээд, толгойгоо һэжэрсэгээжэ, гүжэгэр томо бэетэй, хонгор малаан сохотой үбгэжөөлшэг хүн газетэ барижад һуужа байба.

— Ши, Василий Иннокентьевич, яһала ехэ һони дуулгабаш. Манайшни эрдэмтэдэй Һарада хүрэтэр табиһан ракетэ бүхы дэлхэй дээгүүр үнэхөөрөө үзэгдөөгүй ехэ шууяа тарижа байна бшуу. Алаха хюдаха зэбсэг —атомна бомбые ерэ һэсгүй үгы болгоод, амгалан ажалаар, эрдэм ухаанай талаар мүрысэхэ гээшэнии һоороол энэл даа,— гээд, шаһар шабха болоһон худэлмэриин хубсаһатай залуу бурят хүбүүн хөөрэлдөөндэ дуратайгаар оролсобо.

— Нэгэ бомбо хэхын оронһо, наада захынь, хэды зуун нимэ гэр барижа болохо байгааб даа,— гээд мүнөөхи наһажаал хүн дүрбэдэхи дабхарай хушалта тээшэ хургаараа зааба.

Хажуудахи нүхэрынь нойрһоо ехэл диилдэһэн хэбэртэйгээр эбһээлээд, халта нюдөө аршаад абана. «Залуу нүхэрнай дутуу унтаа байна, гэртэнь зэльгээхэмнай гү?» гэжэ хэн нэгэнэй һэмээхэн хадхажа, наада барихыень хүлеэнгүйгөөр, тэрэ хүбүүн бултанда хандан һураадхиба:

— Үнгэрэгшэ үдэшэлэн радиогоо һайса шагнаа гээшэ гүт? Ёһоор лэ һонин байгаа бшуу даа. Һүниин нэгэ час хахад болотор байд байд гээд лэ һүүлэй мэдээсэл Москваһаа дамжуулаа. Түрүүн эхилхэдээ, Вашингтоной аэродром дээрэ хүн зон олоороо сугларaад хүлеэжэ байна гэһэн аад, удангүй самолет харагдаба, доошоо буужа ябана гээ. Тээ һүүлээрнь Америкын президент Дуайт Эйзенхауэрай угтамжын үгэ хэлэхэнь дуулдаа. Тиигэһээр байтар манай Никита Сергеевич эхилшоо даа. Хоолойгоорнь хүрэһөөр таняадхёоб. Мүнөө манай Газар дэлхэй 390 килограммаар хүнгэн боложо, Һарамнай 390 килограммаар хүндэ болоо гэжэ хэлээ бшуу. Тэрээ руу харбаһан дурасхаалта тугхамнай танайхиие хүлеэжэ байна гэхэдэнь, хүн зон ехээр хүхилдөө.

Нүгөө тээнь һууһан зөөлэн шара үһэтэй, залуухан хүбүүн гайхангяар үндэлзөөд:

— Халаг, би шагнаагүйлби. Никита Сергеевич үглөөгүүр Москваһаа ниидээ һэмнай. Хүрэхэтэйнь зэргэ аяар тэндэһээ хайшан гээд үрдижэ, радиодамжуулга хэбэ гээшэб?—гэжэ асууба.

—Тэрээниие юу гайхаабши, Василек. Дэлхэй дээрэмнай хүн амитанай үнэншэхөөр бэшэ юумэнүүд боложол байна ха юм,—гэжэ мүнөөхи наһажаал хүн тамхинайнгаа утаа бааюулан, томоотой түбшэнөөр дуугарба.—Эды ехэ илалта туйлажа байхадамнай, манай дайсадшье ойлгонгүй яаха һэм. Тэдэшни үбэштэй зон бэшэ ха юм. Дайлалдаха, бэе бэеэ «шоо үзэхэ, шобто харахын» орондо, амгалан ёһоор харилсаа хэхэ, эд бараагаа таарүу сэнгээр абалсаха, дүй дүршэлөө заажа үгэлсэхэ гэхэ зэргын арсашагүй сэхэ дурадхалнуудаараа Никита Сергеевич Америкын аха заха ноёдой голдонь хүрөө гээшэ даа,—гээд Василий Иннокентьевич хөөрөөгөө забһарлуулан, «гүрэн түрын асуудалаар түбһэн хүниие урдаа оруулхагүй байхаб» гэжэ өөрыгөө хүсэд сэгнэһэн хэбэртэйгээр һахалаа эмирээд абаба.

Бидэнэр хүн түрэлтэнэй түүхэдэ үзэгдөөгүй агууехэ илалтын саг үедэ ажаһуунабди. Энээнэй урда тээ үльгэр таабари шэнгеэр, хэзээшье хүсэлдэхэгүй холын зүүдэн мэтээр һанагдадаг юумэнүүднай «үүдэ шагаабариие» нээжэ, «хурса бодолтон, хурдан ухаатан морилжо хайрлыт» гэхэ баатай боложо байна.

Аажам намарай эдэ үдэрнүүдтэ манай үргэн уужам ороной алишье булан тохойдо ошоо һаамнай, эгээн ехэ һонин тухайдаа—Һарада ниидэжэ ошоһон ракетэ, Нева мүрэн дээрэһээ холын Хойто мүльһэн далай шэглэн гараһан «Ленин» гэжэ атомна ледокол тухай гү, али манай засаг түрые толгойлогшо Никита Сергеевич Хрущевой Америка ошоод байһан тухай хөөрэлдэжэ, манай энэ барилгашадтал адляар үнэн зүрхэнэйнгөө һанал бодолые хэлсэжэ байхал.

Ч. Намжилов.

☆

Ц. БУДАЕВ

Гурбан суутай

Дэлхэйн гурбан
Суутай гэжэ юуб?
Таагты!—гээ һаа мүнөө
Тааха байнам ядалгүй:

Хойто далайн
Мүльһые хайлуулха
Ленин багшын алдартай
Ледоколнай суутай.

Хүйтэн дайнай
Мүльһые хайлуулхаяа
Холбоото Штадта ошоһон
Хрущевнай суутай.

Хүүхэн дүүхэй—
Һарые дулаасуулхаяа
Хүрэжэ тэндэ ерэһэн
Ракетэмнай суутай.

—•—

А. БАДАЕВ

Хоёр ехэ илаалта

Гайхалта хэрэгүүдээр
Зуун жэлнай суурханги.
Гайхуулхагүйш маниие—
Ажабайдалнай гэршэ.
Хүнэй ухаан хизааргүйл,
Замбуулин шэнги.
Хүсэндөө найданабди,
Хүсэлнай зүүдэншье бэшэ.
Туйлалтаар билтарһан үдэрнүүд
Һубарилдаад омогтой,
Түүхын жагсаалда
Эзэлнэ бодото һууринуудаа.
Табин юһэдэхи оной
Сентябриин арбан хоёрто
Түби хоорондын аяншалгада
Хүүргэ табигдаа.
Тэрэниие дамжан
Ерээдүйн хүнүүд, хэзээб даа,
Түбинүүдтэ ошохол
Экскурсяар амгалан мэндэ.
Эхэ ороноймнай
Тугхан һарада буулгагдаа —
Эрдэм ухаанай
Хүгжэлтын нангин һүлдэ.
«Хүйтэн дайнай»
Мүльһэ буталан энэ үдэр
Атомоход гараба
Тамархаяа холын Арктикануудта,
Ленинэй нэрэ абанхай
Баранһаа томо, хүдэр,
Лениндэл харгы заан
Шаби — корабльнуудтаа.
Зэргэ туйлагдаһан
Хоёр ехэ илалта
Ажалша зоноймнай
Алтан гараар туйлагдаа!
Эхэ оромнай
Хани барисаанай гуламта —
Эрмэлзэл, зорилгонь
Эли тодоор баталагдаа.
Эдэ үдэрнүүдтэ
Совет арадай түлөөлэгшэд
Америка айлшалхаяа
Эбэй замаар мордоо.
Хүндэтэйгөөр золгожо
Хоёр гүрэниие толгойлогшод
Хүнүүдтэ туһатайгаар
Хөөрэлдэг лэ хоорондоо!

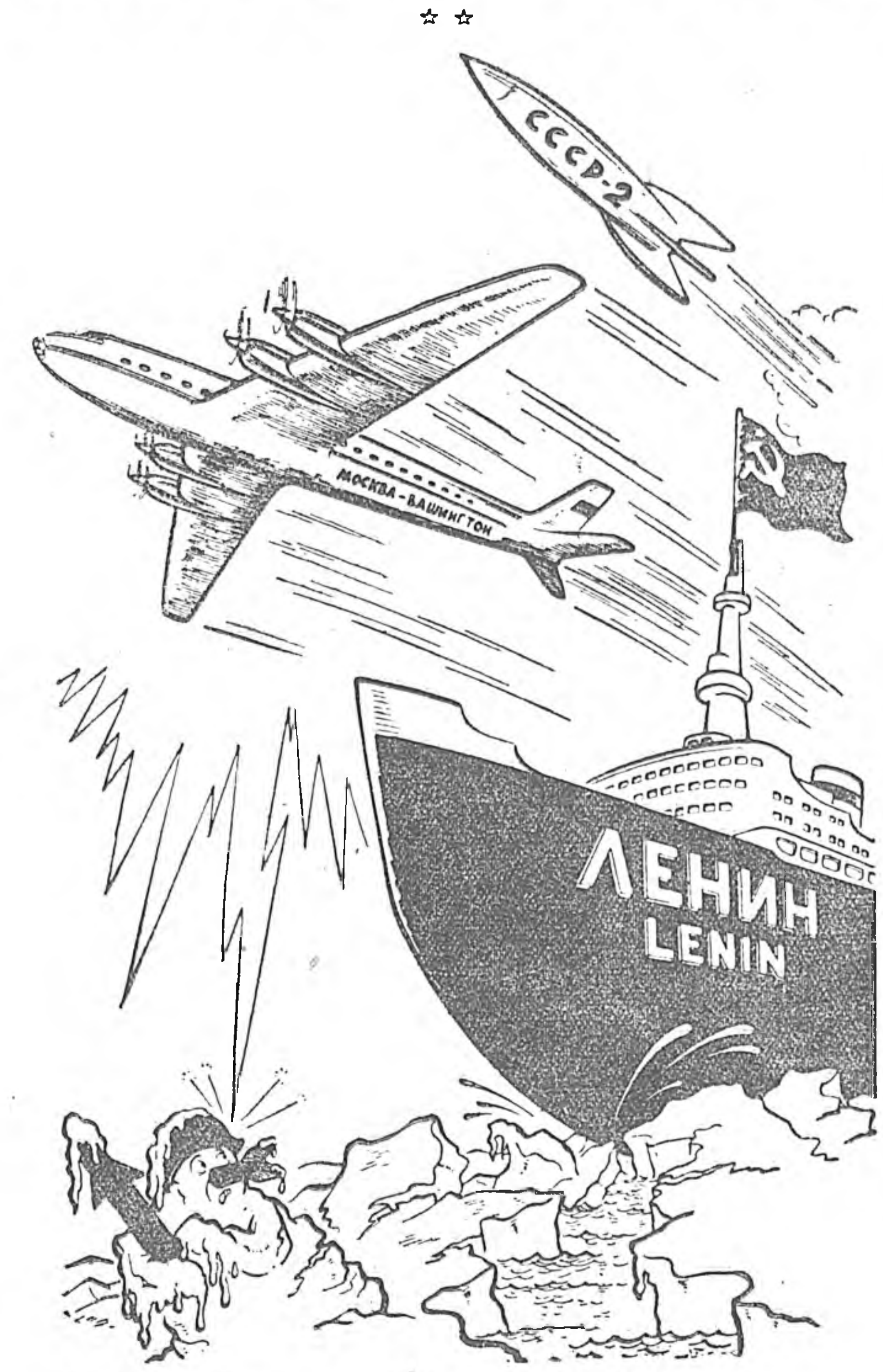

АМГАЛАН БАЙДАЛАЙ, ЭБ НАЙРАМДАЛАЙ ТҮЛӨӨ!

Амгалан байдалай аша туһада

Манай Эхэ ороной эрдэмтэдэй бүтээжэ табиһан, замбуулинай ракетэ Һарада ошожо бууба; «Ленин» гэжэ атомна ледокол холын аян замда гараба; ССР Союзай Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Никита Сергеевич Хрущев Америкын Холбоото Штадуудта амгалан ёһоор айлшалхаяа түрэлхи авиациимнай омогорхол — «ТУ-114» самолёдоор Москваһаа ниидэжэ мордобо гэһэн угаа һонин мэдээсэлнүүд удаа дараалан дуулдаа. Эдэ гайхамшаг хэмжээ-ябуулганууд амгалан ёһоор зэргэ оршон байхын тула манай парти, правительствын бэелүүлдэг холын хараата политикын гэршэ жэшээ болоно.

Манай ороной эрдэм наукын багахан сагай туршада айхабтар ехээр хүгжэһые Һара дээрэ хадхагдааша һүртэ улаан тугхамнай хэлэжэ үгэнэ бэшэ аал! Уридшалан тодорхойлогдоһон саг соо Һарада хүрэтэр ниидэхэһээ гадна, сэхэ ошожо, тэндэ буухаар ракетэ хүн түрэлтэнэй түүхэдэ түрүүшынхеэ бүтээхэ гээшэ амархан хэрэг бэшэ байһаниинь элитэ. Хэдынэйшье, ямаршье сагта һанаһанаа бүтээжэ, һарбайһанаа барижа шададаг бэлиг, зориг түгэлдэр совет эрдэмтэдэй, инженернүүд болон хүдэлмэришэдэй аша габьяа, алдар солонь сэгнэшэгүй ехэ!

Агуухэ Ленинэй мүнхэ нэрые абаһан, дэлхэйн дээжэ болоһон атомна ледокол сентябриин 15-да холын тамаралгада гарахаар якоряа үргэбэ. Энэмнай баһал совет эрдэм наукын алтан үлгы сооһоо гараа ха юм. Эдэ ехэ илалтануудай түүхэтэ долоон жэлэйнгээ түсэбые үдэр бүри үлүүлэн дүүргэжэ байһан ажалшадай зүрхэ сэдьхэлдэ ямар ехэ баяр омогорхол, эршэ хүсэ бадаруулаа гээшэб!

ССР Союзай Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущев Вашингтон ошоод, Америкын Холбоото Штадуудай президент Д. Эйзенхауэртай хани халуунаар хөөрэлдэн, тон шухала асуудалнуудые шиидхэхэ зорилгоёо бэелүүлжэ эхилээ. Агуухэ хоёр гүрэнэй толгойлогшонорой уулзалгые бүхы дэлхэйн арад зон угаа ехээр һонирхон угтаа. Тиигэхэншье гайхалгүй. Арсалдаатай асуудалнуудаа эдэ уулзалгануудай үедэ шиидхээ һаань, эб найрамдал сахиха хэрэгтэ ехэ туһа нэмэри болохонь лабтай.

Һургуулиин бишыхан һурагшадһаа эхилээд, буурал толгойтой үбгэд хүгшэд хүрэтэрөө һаяын үдэрнүүдэй һонин тушаа радио, газетын мэдээсэлнүүдые алдангүй шагнажа, уншажа байна.

Эдэ ехэ илалта, амжалтанууд парти, правительствымнай сэсэн мэргэн политикын аша үрэ мүн.

Д. Чимитдоржиев,
пединститудай багша, хэмэл одонуудые ажаглан хараха Улан-Удэ городтохи станциин начальнигай орлогшо.

☆

Ч. ДАРИБАЗАРОН

Һарын айлшан

«Замбуулин харахадам холо шэнги
Захатай юм гү, үгы гү?
Залуугайхяа һанахадам холо
шэнги
Жаргалтай юм гү, зоболонтой гү?»
— гээд

Малша буурал үбгэн эсэгэмни
Матамал хулһан хуураа даран,
Дуугаа татагша һэн үдэшэ бүри
Дунгигар сагаан һарыс харан.

Һарын шарай шэртэн һууһан
Һахал сагаан үбгэн тиихэдээ
Үрэ хүүгэдэйнгээ эрдэмээр далижан
Үнэтэ жаргал эдлэхыень юрөөгөө.
Харин Замбуулинай захагүйнь
элирээ,
Харагдажа байһан мүшэдэйшье тоо
тодороо.
Зоболон, жаргалай хилэнь баһал
эбдэрээ,
Золто залуу наһан дэлхэйдэ
мүнхэрөө...
Юһэн юртэмсын дунда
мүнгэтэһэн һара
Юрэдөө хэзээш айлшаниие
угтаагүй аад,
Сэбдэг мүнгэн сээжэеэ сэлин
Сэхэхэн зурыһан ракетэ тодоош.
Хүн түрэлтэнэй эрдэмэй дээжэ
Хүсэтэ оньһоной түрэһэн нютаг —
Совет ороние хүндэлһэнэш мэдээжэ
Согтой дулааханаар миһэрхыеш
харааб!
Хэдэн жэлдэ шамтай урилдан,
Хээлэнэл Замбуулиниие хэмэл одон
Мүнөөнэйш айлшанай ууган аха
Мүндэлһэн юумэл Газар дээрэ
анха...
Совет эрдэмэй барагдашагүй шэди
Соолон ошоо дэлхэйн гадар.
Иимэ юумэл арадайм хүсэн,
Иимэ юумэл хүнэй мүхэшэгүй
зориг!

—•—

М. ГОНЧИКОВ

Сентябрь

Долоон жэлэй
түсэбөөр
Добтолон байнаш
сентябрь.
Совет ороной
эрдэмээр
Суурхан тарабаш
юртэмсөөр.

Энэл даа,
Эхэ ороноймм
Алдар!

Арбан хоёройш
үдэрые
Арадни тэмдэглээ
ракетээр.
Алдарта «Авророын»
һууриие
Атомна «Ленин»
эзэлээл.

Энэл даа,
Эхэ ороноймм
Суу!

Унтаа гэгдэһэн
Һарада
Улаан тугхамнай
намилзаа.
Золтой нэгэнэй
тэрээндэ
Зорихо сагынь
ойртоо.

Энэл даа,
Эхэ ороноймм
Илалта!

Арбан табанайш
үглөөгүүр
Агаарта дэгдээ
«ТУ-114».
Америкын Холбоото
Штадаар
Айлшалхань манай
түлөөлэгшэд.

Энэл даа,
Эбтэ политикымнай
Туйлалта!

Һара тушаа юун мэдээжэб

Хүн түрэлтэнэй үнинһөө хойшо мэдэжэ, хүсэжэ ябаһан юумэн бэелэгдэбэ гээшэ. Һара дээрэхи «Тунгалаг», «Гүбшэн», «Уурал» «далайнууд» гэдэгэй оршондо совет замбуулинай ракетэ ошожо буугаа. «Ууралай далай» гэдэгшэнь Һарын центр хоорондо оршодог байна. Һара дээрэ ракетэ буулгаһан ушар ракетые бүтээһэн эрдэмтэд, конструкторнууд, бусад хүдэлмэришэд баяр болоһоо гадна, олон миллион совет хүнүүдые баярлуулаа.

Һара холын замбуулинда оршодог һара манай Газарай эгээн ойро хани планетэ юм. Гэбэшье хүн ухаан, хүн түрэлтэн тон ехэ зайе дабаха, түүхэдэ энэ амжалта туйлаба. Олон жэлдэ эгээн астрономическа Һара тухай яһала мэдэхэ арга олгоо. Һара Газарай тойрон ябадаг. Дунда зэргэ абхада, Газарһаа Һара хүрэтэр 384.386 километр болодог. Энэ зайе поездоор жэл соо, «ТУ-104» самолёдоор 20 сүүдхэ соо, Һарада хүрэхэ болоно. Энэ ехэ зайе ракетэмнай хэдэхэн час соо гаталба.

Һарын нюур захаһаань нүгөөдэ захадань хүрэтэр 3476 километр болохо, тэгэ гү, али Москваһаа Алма-Ата хүрэһэнэй тухай юм. Һарын гадар талань манай Газарһаа 13,5 дахин бага, хамта дээрэ 38.000.000 дүрбэлжэн километр болодог.

Һара Газарһаа оло дахин бага хадаа өөрын бэедэ татаха хүсэнинь 6 дахин бага. Тиимэһээ 60 килограмм шэгнүүртэй хүн Һара дээрэ оройдоо 10 килограмм болохо.

Һара 27 сүүдхэ 7 час 43 минута 11,47 секунда соо Газарые нэгэ дахин тойрожо эрьедэг. Энэ үе соо 2.414.000 километр ябадаг байна. Тиимэһээ 1 секунда соо километрһээ дээшэ гү, али 1 час соо 3.680 километр түргөөр ябадаг.

Манай Газар тээшэ Һара нэгэл хажуугаараа харанхай. Тиимэһээ Һарын үреэһэн хажууе харанабди.

Манда харагдадаг хажуудань туйлай ехэ тэгшэ талмай, олон километртэ һунаһан үндэр хаданууд юрын нюдэндэ барайжа харагдадаг.

Һарадахи тэдэ «далайнууд» дуранда яһалаар гэжэ тухайлагдана. Мүнөөнэй ехэ дурамаар (телескопоор) Һара дээрэ байһан 50 метрын зэргэ юумые харадаг болонхой. Һарын наашаа хараһан хубиин 20 процентнь тиимэ «далайгаар» эзэлэгдэнхэй. Жэшээнь, «Бороогой далайн» талмай 174.000 дүрбэлжэн километр болодог, манай Аралай далайһаа гурба дахин ехэ юм.

Вулкануудай тэһэрһэн эгсэшье, налагайшье эрьетэй гүнзэгы нүхэнүүд олон. Һарын эгээн үндэр газарынь—урда полюстахи Лейбница гэжэ хадын үндэрынь юһэн километр болохо. Эгээл ута хадануудынь Һарын Апеннинүүд гэжэ нэрлэгдэдэг. Энэ хада аяар 700 километртэ һунадаг байна. Альпы гэжэ нэрлэгдэһэн хаданууд 465 километр утатай, 250 километр үргэнтэй. Үшөө Кавказ гэжэ нэрлэгдэһэн хадашье бии. Энэнь «Тунгалаг», «Бороогой» «далайнуудые» хоёр тээшэнь таһалан илгаруулдаг.

Һара дээрэ хэдэн арбаад километр утатай, 1—2 километр үргэнтэй, хэдэн зуун километр гүнзэгы габа бии. Вулкануудай нүхэнэй амһарһаа гараһан туяануud хэдэн мянган километртэ сасаржа байдаг. «Коперник», «Тихо» гэжэ вулкануудай туяа 600—1800 километртэ һуунагтана. Эдэ туяануудай бодото дээрээ ямар юумэ байһаниинь үшөө мэдэгдээгүй, вулканһаа гараһан үнэһэн ха гэжэ тухайлагдадаг.

Һарын газаа талань бүхыдөө тон багаар туяардаг, тэрэнэй элшэ туяа Наранайхиһаа 500 мянга дахин һула юм.

Һарын тэнгэри Газарайхидал адлирхуу. Тэндэ гараа һаа, үнөөхил одо мүшэдөө хараха байхабди. Илгаань юун байхаб гэхэдэ, мүшэд үдэр дунда харагдаха.

Наран Һарада удаанаар гарадаг, мүшэдшье баһал удаанаар һэлгэгдэдэг юм. Һарын тэнгэридэ Газар хүдэлдэггүй, нэгэл байрадаа байдаг. Юун дээрэһээ тиигэжэ үзэгдэхэб гэхэдэ, Һара Газар тээшэ нэгэл хажуугаараа харанхай бшуу.

Мүнөө Совет гүрэнэй гербтэй тугханиие залан абаашаһан замбуулинай ракетэ Һара дээрэ хэбтэнэ. Һара хүрэтэр ниидэн ошохын тула Газарай татасаһаа мултарач гараха талаар тон ехэ бэрхэшээлтэй зорилгонуудые шиидхэхэ хэрэгтэй байгаа. Замбуулинай дайдада хи одо мүшэдэй бэе бэеэ таталсадаг юрэнхы хуули ёһые тайлбарилһан англиин эрдэмтэ Исаак Ньютоной хэһэн хүдэлмэриин һүүлээр, Газарай татасаһаа мултархын тула ракетые хэды шэнээн түргөөр ниидхүүлхэ хэрэгтэйб гэжэ тодорхойлхо арга олдоо һэн. Һарада хүрэхын тула нэгэ секундада соо 11,2 километр ниидэхи скорость хэрэгтэй байгаа бшуу.

Гэхэтэй хамта гансахан энэ тодорхойлго Һарада хүрэхэ зорилгые бүхыдэнь шиидхэжэ шадахагүй байгаа. Замбуулинай захагүй дайда руу табигдаһан юумэнэй хайшан гэжэ дабшаха байһаниие тодорхойлхо хэрэг гараа. Ракетодинамикын, астронавтикын үндэһэ һуури табигша ородой агууехэ эрдэмтэ К. Э. Циолковскийн энэ зорилгые шэнжэлэн шиидхэжэ эхилһэн юм. Тиигэжэ К. Э. Циолковский астронавтикын гол хуули ёһые тайлбарилан тодорхойлһон, замбуулин руу табигдаха ракетын двигатель зохёоһон байна.

Һарада ошохо ракетэ ниидхүүлхэдэ Газарай татасын полиие, тэрэшэлэн Һарын радиуста өөрынь татасые хараада абаха хэрэгтэй. Ракетын скорость болон зүгэй эзэгтэлые зааханшье буруугаар тодорхойлбол, ракета Һарада буужа шадахагүй байна.

Замбуулин соогуур дабшаха советскэ ракетын Һарада буугаад байхада хүсэн омогорхонобди.

Астроном К. Порцевский,
«Правда» газетэһээ абтаба.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Түбэдэй соёл культурын түүхэ, хэлэ бэшэг шудалагшадай нэгэн профессор Ю. Н. Рерих (зүүн гарhаа 3-дахи) Бурядай комплексно институдай научна хүдэлмэрилэгшэдэй дунда байна.
И. Ларионовой фото.

Профессор Ю. Рерих Улан-Удэhээ бусаба

Бурядай комплексно институдай дэргэдэ Зүүн зүгэй арадуудай хэлэ бэшэг, түүхэ шэнжэлхэ таhагай бии болоhонтой дашарамдуулан эндэхи эрдэмтэдэй үмэнэ хүндэтэй, харюусалгатай зорилго табигдаhан байна. Урдань бурят яhатан Хитад, Монгол, Түбэдөөр аяншалхаhаа гадна, эдэ оронуудтай экономическа, культурна барисаа байгуулhан юм. Бурядай эртэ урдын түүхые, дурсагдаhан оронуудтай байгуулhан харилсаае шэнжэлхын тула Зүүн зүгэй оронуудай, тэрэ тоодо Түбэдэй культурын түүхэ, арадайнь хэлэ бэшэг шудалха талаар манай комплексно институт бага бэшэ ажал хэжэ байна.

Түбэдэй культурын түүхэ, арад зонойнь хэлэ бэшэг шэнжэлгээр дэлхэй дээрэхи элитэ ехэ эрдэмтэдэй нэгэн профессор, хэлэ бэшэгэй наукануудай доктор Юрий Николаевич Рерих Бурядай эрдэмтэдтэ научна зүбшөөл үгэхын зорилгоор Улан-Удэ ерээд hаяхан бусаа. Түбэдые шэнжэлдэг научна хүдэлмэрилэгшэдэй ажалые хүтэлбэрилдэг энэ эрдэмтэн городто хоёр үдэрэй туршада байха зуураа, зүүн зүгэй арадуудай түүхэ, хэлэ бэшэг шудалха Бурядай эрдэмтэдэй долоон жэлэй туршада хэхэ хараа түсэбтэйнь танилсаад зохихо заабари үгөө.

Москвада хэблэгдэхээ байhан түбэд-ород хэлэнэй словариин редактор байхадаа Бурядай эрдэмтэдтэ ехээр туhалhан нүхэр Ю. Рерих комплексно институдай хүдэлмэрилэгшэдэй саашанхи ажалдань үнэтэй сэнтэй зүбшэл үгэhэн байна. Түбэдэй мүнөө үеын литературна хэлые тайлбарилhан энэ словарииие комплексно институдай хүдэлмэрилэгшэд Б. Семичов, Б. Дандарон гэгшэд Москвагай эрдэмтэдэй туhаламжаар зохёоhон байгаа. 20 мянга шахуу үгэтэй энэ словарииие яажа уншаха гуримые Москвадахи аспирант Балдоржи Бадараев бэшээ.

Хитадай эрдэмтэд Ю Дай-сюань, Ху Тань гэгшэдэй өөрынгөө хэлэн дээрэ hайнаар зохёоhон түбэд хэлэнэй грамматикые нүхэр Рерих сэгнэхэ зуураа энэ грамматикые оршуулжа байhан нүхэр Е. Мальцевада заабари үгөө.

Васубандху гэгшын зохёоhон «Абхидармакош» гэhэн hургаалые тодорхойлhон «Сэбэр толи» гэжэ бурят хэлэн дээрэ бэшэгдэhэн философиин зохёолдо нүхэр Рерих мүн лэ hайн сэгнэлтэ үгэжэ, оршуулгынь редактор болохо зүбшөөлөө үгэhэн байна.

Бурядай эрдэмтэ философ Тогмит гэгшын бэшэhэн энэ зохёолые комплексно институдай ахалагша научна хүдэлмэрилэгшэ нүхэр П. Хадалов оршуулна.

Бурядай комплексно институдай библиотекэдэ бии байhан түбэд номуудай заримыень яажа оршуулха асуудалаар профессор Рерих hанамжануудаа хэлээ. Эдэ номуудые Б. Дандарон, Э. Пубаев гэгшэд оршуулха юм.

«Абхидармакош» гэжэ нэрлэгдэдэг hургаалай 3-дахи томыень П. Хадалов, профессор Рерих гэгшын хүтэлбэреэр хэблэлдэ бэлэдхэхэ, мүн 1-дэхи томыень оршуулха болобо.

Профессор Ю. Рерих Монголhоо бусаха замдаа Улан-Удэдэ бууха зуураа, музейнүүдээр ябажа хараhан, городтой танилсаhан байна.

И. Будаев.

Ангай шэнэ ажахы

Үнгэрэгшэ жэл Байгалай зүүн эрьедэ Прибайкалиин аймагтахи Итанца мүрэнэй эхиндэ ан үсхэбэрилгын шэнэ ажахы эмхидхэгдэhэн юм. Эндэ байгуулагдаhан ан үсхэбэрилэгшэдэй тосхондо арhа тушаан абаха пункт, магазин, конторо, складууд баригданхай.

Ойн соорхойдо байгуулагдаhан туулайн, ангуудай фермэнүүдтэ ажаллагшад элдэб үнэтэ арhа тушаахаhаа гадна, hархяаг, hамар, жэмэс гэхэ мэтые суглуулдаг, адуу моридой, шубуудай, зэрлиг ангуудай мяха бэлдэнэ. Эндэхи халтар хара үнэгэдэй фермэ ехэ олзо үгэдэг болоо. Түсэбөөр хараалагдаhанда орходоо энэ жэлдэ 80 үнэгэ олоор абтаба.

М. Бадмаев.

Хилын саанаhаа

ВСНП-гэй саг үргэлжын комитедэй заседани

ПЕКИН, сентябриин 17. (ТАСС). Синьхуа агентствын дамжуулhанай ёhоор бүхы Хитадай арадай түлөөлэгшэдэй суглаанай саг үргэлжын комитедэй 9-дэхи заседани мүнөөдэр болоо. Чанкайшистска бүлэгтэ, «Маньчжоуго» гэжэ марионеточнэ гүрэндэ алба хэжэ байхадаа, революцида харша ябуулга хэhэн аад, заhаржа зүб замда ороhон сэрэгэй гэмтэдые, мүн уголовно гэм хэhэн аад, тиигэжэ заhарhан хүнүүдые Хитадай Арадай Республикын байгуулагдаhаар арбан жэлэй ойтой дашарамдуулан, үршөөжэ, зэмэhээнь сүлөөлхэ гэжэ энэ заседани дээрэ шиидхэгдэhэн байна.

КПК-гэй ЦК-гэй түрүүлэгшэ Мао Цзэ-дунай үүсхэлээр тус асуудалаар Хитадай Коммунистическэ партиин Центральна Комитедэй оруулhан дурадхалые зүблөөндэ хабаадагшад зүбшэн хэлсэжэ, нэгэн дуугаар дэмжээ.

Хитадай Коммунистическэ партиин Центральна Комитедэй дурадхал соо, тусхайлбал, иигэжэ тэмдэглэгдэнэ. Хитадай Арадай Республикада үйлэдбэри түргэнөөр хүгжэнэ, арадай байдал улам hайжарна. Арадай-демократическа засаг түрэ тон бата бэхи, хүсэн түгэлдэр болоhон байна. Бүхы оронной арадай политическэ ушар ёhо мэдэлгэ, эмхидхэл хэзээ хэзээнэйхиhээ ехээр дээшэлээ. Орон доторхи политическэ, экономическа оршон байдал тон таарамжатай hайн болоhон байна. Эдэ бүгэдые хараадаа абан, КПК-гэй ЦК хадаа заhаржа, зүб замда ороhон сэрэгэй болон уголовно гэмтэдые, революцида харша гэмтэ ябадал хэhэн хүнүүдые үршөөхэ тухай соносхохоло таарамжатай гэжэ тоолоно.

КНР-тэ шэнэ тушаалнуудта хүнүүд томилогдобо

ПЕКИН, сентябриин 17. (ТАСС). КНР-эй Гүрэнэй Соведэй дурадхалаар Бүхы Хитадай арадай түлөөлэгшэдэй суглаанай саг үргэлжын комитет Гүрэнэй соведэй премьерэй орлогшо Линь Бяо гэгшые Оборонын министрын уялгые нэгэн доро дүүргэхээр мүнөөдэр томилоо. Тиихэдээ, Гүрэнэй соведэй премьерэй орлогшо Пын Дэ-Хуае Оборонын министрын тушаалые нэгэн доро даахa уялгаhаань сүлөөлhэн байна. Гүрэнэй соведэй премьерэй орлогшо Ло Жуй-цинийе Хитадай Арадай-сүлөөрэлгын армиин генеральна штабай начальнигай уялгые нэгэн доро дүүргэхээр томилоод, энэ тушаалhаа Хуан Кэ-чэнийе сүлөөлхэ гэжэ шиидхэгдэhэн байна. Ло Жуй-цинай орондо, Нниитын аюулгүйе сахиха министрээр Се Фу-чжи томилогдоо.

ООН-эй Генеральна Ассамблейн сесси

НЬЮ-ЙОРК, сентябриин 17. (ТАСС). ООН-эй Генеральна Ассамблейн 14-дэхи сессиин Генеральна Комитедэй заседани сентябриин 16-да боложо, сессиин зүбшэхэ зүйлые хаража үзөө. Сессиин зүбшэхэ зүйлэй олонхи пунктнуудые Генеральна Комитет ямаршье арсалтагүйгөөр баталан абаа. Гэбэшье хэдэн асуудалаар ехэ шанга буляалдаан болоhон байна.

Нэгэдэмэл Нацануудай Организацида, тэрэнэй тусхай органуудта Хитадай Арадай Республикые түлөөлхэ тухай асуудал зүбшэхэ зүйлдэ оруулха гэhэн Индиин дурадхалаар тон шанга буляалдаан болоhон байна.

Комитедэй заседанида уригдаhан Индиин делегациие толгойлогшо оборонын министр Кришна Менон түрүүлжэ үгэ хэлээ. ООН-эй аша туhые, гүрэнүүдэй хоорондохи хани барисаан болон харилсаа холбооной аша туhые харан энэ асуудал Ассамблейн мүнөөнэй сессиин зүбшэхэ зүйлдэ оруулагдаха ёhотой гэжэ тэрэ онсолон тэмдэглээ.

Холбоото Штадуудай түлөөлэгшэ Джеймс Уодсворт Азида hаяхан ямаршьеб «ушар» болоо гэhэн хэбэртэйгээр балар үгэ хэлээд, «сагhаа урид табигдаhан дээрэhээнь» Индиин гуйлта буруушаагдаха ёhотой гэжэ эрилтэ хэhэн байна. Чанкайшистска бүлэгэй түлөөлэгшые ООН-hоо гаргаад, Хитадай Арадай Республикын түлөөлэгшые урилха тухай асуудал мүнөөнэй сесси дээрэ хаража үзэхэгүй гэжэ Генеральна Ассамблейдэ hанамжалан дурадхаhан резолюциин проектые үнгэрhэн сессинүүд дээрэхидэл адляар ООН-эй Уставые эбдэн тэрэ дурадхаhан байна.

Англиин, Филиппинэй, Турциин, Боливиин түлөөлэгшэд, чанкайшист тэрэниие дэмжэhэн байна.

Энэ асуудалаар США-гэй делегациин баримталдаг хараа бодол ямаршье үндэhэ баримтагүй гэжэ СССР-эй, Румыниин, Чехословакиин, Индонезиин делегадууд үгэ хэлэхэдээ, элирхэйлэн харуулhан байна.

Чехословакиин түлөөлэгшэ Иржи Носек үгэ хэлэхэдээ, хүйтэн дайнай үлэгдэлнүүдые зайсуулхые, уласхоорондын энэ организациhаа чанкайшистска бүлэгэй түлөөлэгшые гаргахые Нэгэдэмэл Нацануудай Организациие уряалаа. Тэрэнэй hүүлээр Генеральна Комитедэй түрүүлэгшэ В. Белаунде Америкын резолюциин проектые үндэр дуунда табяа. Нэгэдэмэл Нацануудай Организацида Хитадые түлөөлхэ тухай асуудал Генеральна Ассамблейн 14 сессиин зүбшэхэ зүйлдэ оруулхагүй гэhэн шиидхэбэриин түлөө Генеральна Комитедэй олонхид дуугаа үгэжэ, хүйтэн дайнай тала баригшадай хараа бодолые д- hэн байна. Энэ шиидхэбэриин 11 делегаци (Либери, Боливи, гп, Гватемала, Бразили, Фра Филиппин, Турци, Урда-Афри Союз, Англи, США) болон чан шист дуугаа үгэhэн байна. Де делегаци (Бирма, Индонези, Ма ко, Румыни, СССР, Швеци, Ч словаки) дурсагдаhан шиидх риие буруушаажа дуугаа Австриин түлөөлэгшэ hаналаа ряа.

Удаань комитет бусад асу нуудые хаража үзөө. Алж асуудалые зүбшэхэ зүйлдэ о хые буруушааха гэhэн hэ Франциин түлөөлэгшэ гарг байна. Тиихэдээ тус асуудал зү хэ зүйлдэ оруулбал ороной д дын хэрэгүүдтэ хамааралс ябадал болохо гэhэн хэбэртэй шалтаг бэлэрhэн байна. Гэбэ тус асуудал зүбшэхэ зүйлдэ о лагдаа. Тэрэшэлэн Урда Афри Союзда үндэhэ яhанай нлга гаргагдадаг тухай, Генеральна самблейн түрүүлэгшые hунгаха дэлхэйн элдэб хубиин оронуу тэнсүүгээр түлөөлхэ гол ёhо са тухай, Сахарада ядерна турша хэхые Франциин hанаашалжа hан тухай болон бусад асуудал зүбшэхэ зүйлдэ оруулагдаа.

Президент Д. Эйзенхауэр пресс-конференци хэбэ

ВАШИНГТОН, сентябриин 17. (ТАСС). Мүнөөдэрэй пресс-конференци дээрэ журналистнуудай асуудалда харюусахадаа, США-гэй президент Д. Эйзенхауэр иимэ hанамжа хэлээ. Шэнэ ехэ дай хэхэ болоо гээшэ hаа бодолгүй тэнэг ушар болохо гэжэ СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущевой тоолодог шэнгеэр, би баhал тиигэжэ тоолохо байнаб. Энэ hанамжа саашадаа али бүхы hайн юумэ хэхэ үндэhэ hуури болохо байна гэжэ президент хэлээ.

Холбоото Штадуудай болон Советскэ Союзай правительствонуудай хоорондо бии байhан арсалдаанууд тухай hануулха зуураа, үшөөл горьтойхон буруу ойлголсоон гаража магад байна гэжэ президент мэдүүлээ.

Бусад асуудалнуудта харюусахадаа, тэрэ иигэжэ хэлээ. Н. С. Хрущев США-да ерээд байха үедөө тон ехэ хани ёhоной хараа бодол баримтална. Тэрэнэй хараа бодол болон ябуулгануудhаа хаража үзэхэдэ, Н. С. Хрущев үгэеэ ойлголсохые хүсэнэ гэжэ эли болоно гээд Эйзенхауэр мэдүүлээ.

Н. С. Хрущевтой хөөрэлдөө хэхэдээ, Лаос, Берлин тухай асуудалнуудаар зүбшэл хэхэ гүт гэhэн асуудал президент Эйзенхауэрта табигдаhан байгаа. Берлин тухай хөөрэлдэхэгүй hаа, Хрущев бидэ хоёр юундэ уулзаха байгаа гээшэбибди гэжэ президент тэмдэглээ.

Хүгжэлтэ багатай оронуудта туhаламжа үзүүлхэ хамтын түсэбые президент Эйзенхауэр Н. С. Хрущев хоёр хаража үзэхэ юм гэhэн мэдээсэл тухай хэлэхэдээ, президент иигэжэ мэдүүлээ. Холбоото Штадууд болон Советскэ Союз хоёрой хоорондохи арсалдаа зайсуулжа шадахаар тиимэ хэлсээн мүнөөдөө туйлагдахагүй, иимэ проектдэ хабаадалсахыень Советскэ Союзые Холбоото Штадууд гуйжа шадахагүй байна.

Н. С. Хрущевой хани халуун хандалгые телевизорнүүдэй экранууд дээрэ харахадаа, хэдэн миллион америкынхид «үзэлөө хубилжа» болохогүй гү гэhэн асуудалда харюусахадаа, хүн бүхэнэй өөрынгөө hанамжые дураараа мэдүүлхэ эрхэдэ Америкын гүрэнэй байгуулалта үндэhэлдэг юм гэжэ президент хэлээ. Минии hанахада, Америкын арад бэеэ даагаад шиидхэбэри абажа яhала шадаха байна гэжэ тэрэ хэлээ.

Буу зэбсэг хуряаха талаар дурадхал ООН-эй үзэмжэдэ таб гэжэ Н. С. Хрущевой хүсэжэ hанhаа уламжалан, энэ асууда өөрынгөө hанамжа хэлэжэ үгэхы президентые корреспондентнуу нэгэн гуйhан байна. Буу зэбсэг ряаха гээшэ бүхы дэлхэйн ара дай эбтэй этэйгээр ажаhууха га гансахан лэ ехэ найдабаринь б но гэжэ Эйзенхауэр харюуса байна. Буу зэбсэг хуряаха т хэлсээе дүүргэжэ шадахаар байдалай бии болгогдохо ба гээшэ hаань, энэ асуудал шии дэжэ болохо гэhэн өөрынгөө ha жые тэрэ дахяад онсолон тэм лээ. Энэ талаар Холбоото Шта ямар нэгэн тусхай эрилтэ х хүсэнэгүй гэжэ президент хэлэ

Советскэ ракетэ дээрэ таб hарада эльгээгдэhэн вымпелэй пиие тэрээндэ Н. С. Хрущевой рюулхада ямар бодол түрэhэн хайгаа тогтоходоо, энэ вымпел ехэ hонирхолтой гэжэ тоол байгааб гээд президент мэдүүлэ

Алжир тушаа зохёожо байhан сэб тухайгаа президент де Голл хэhэн мэдүүлгэ тухай асууда харюусахадаа, энэ яhала таа түсэб болоно, энээниень Холбо Штадууд нэмэжэ шадаха ба гээд Эйзенхауэр хэлээ.

Президент де Голлиин хэлэhэн үгэ

ПАРИЖ, сентябриин 17. ТАСС-эй корреспондент В. Сысоева иигэжэ дамжуулна. Алжирай асуудал тушаа Франциин президент де Голль үсэгэлдэр үдэшэ радиогоор, телевиденеэр үгэ хэлээ. Франциин үмэнэ табигдажа байhан «орёо, хэсүү бэрхэ асуудалые» түргэнөөр шиидхэхэ шухала байhан тухай де Голль онсолон тэмдэглэhэн байна. Алжиртахи Франциин армиин ябуулгые hайшаан магтаха зуураа, бултадаа дуугаа үгэжэ алжирай өөрынгөө hанал бодолые сүлөө гөөр мэдүүлхэ аргатай болоо hэн хэбэртэйгээр президент мэд hэн байна. Тиихэдээ, дайнай б хашалта хэhээлтын эрхэ байда орон дотор hүүлэй үедэ үнгэр дэhэн элдэб hунгалтануудые хараадаа абаhан байна. «Амга байдал» тогтоохо талаар абта хэмжээнүүдэй урагшатай бай haa, «демократическа дэбжэлтэ уламжалан, тэрэшэлэн Алжи экономикые хүгжөөхэ талаар бу хэмжээнүүдэй абтаhанай аша алжирайхидта өөрыгөө тодорхой эрхэ олгохо арга бии болоо г де Голль hанамжалан хэлэhэн б на. Алжирта болон Францида гэргэгдэхээ байhан асуултын энэ эрхээ тэдэнэр хэрэглэжэ даха байна гэжэ де Голль хэ

Асуулта хожомшог, дайн ба даанай дүүрэhэнэй hүүлээр 4 ж hээ оройтонгүйгөөр, тэрэнэй өөр тодорхойлhон болзорто үнгэргэ жэ болохо гэжэ де Голль мэдүү

Үгэдөө эзэн болоhон хүдэлмэришэн

Автомашинануудые заhабарилдаг мастерскойе даагшын кабинет. Эндэ профсоюзай месткомой түрүүлэгшэ, комсомолой организациин секретарь, цехүүдые даагшад гэхэ мэтын хүнүүд сугларанхай байба.

Үүдэнэй хажуудахи стул дээрэ hууhан үндэр сагаан хүн гэтэнгинэжээр эндэ сугларагшадые шарайшална. Мастерскойе даагша нюдэнэйнгөө шэл абажа, аргаахханаар аад, сухалдаhан янзатайгаар:

—Ямар асуудалаар сугларhанаа мэдэнэ, тухайлна ёhотойт, нүхэд. Хэлэ Криволапов...

Владимир Криволапов архи уугаад, ажалhaa гээгдэhэн тухайгаа ехэ аягүйрхэн байжа хөөрэбэ.

—Ши юу хэжэ ябаhанаа мэдэрнэ гүш? Нүхэдэйнгөө ажал хэрэгые хойшо татанаш. Гэртээ ерэжэ hамгандаа хүндэрнэш, hогтуугаар үхибүүдээ айлганаш,—гэжэ байжа эндэ hуугшадай хэдэн тээhээнь хэлэhэн үгэнүүд Владимир Криволаповай ой ухаанда бүхөөр хадуугдаа hэн.

Энэ хөөрэлдөөнhөө нилээд «хүлэржэ» гараhан Владимир үнэхөөрөө саашанхи хуби заяан тухайгаа бодохо, бэеэ шүүмжэлжэ үзэхэ баатай болоо. Гэртээ харижа ябахадаа «би яахадаа иигэжэ хэлсүүлхэ, хүнэй наадан болохо болообиб. Хэнhээшье дутуу бэшэб. Тээд яахадаа долоон жэлэй түсэбые уридшалан дүүргэхын түлөө тэмсэлдэ hаалта хэдэг хүн гэжэ нэрлүүлдэг болообиб» гэhэн бодол тэрэнэй сэдьхэлые зобооно. Владимирай досоо уйтаржа, сухалынь хүрэнэ.

Байза, яалтайб. Ошожо ерээд үшөө нэгэ хахадые уужархёо hаам яахааб? Үгы даа, тиижэ болохогүй. Намда нүхэдни зүб юумэ хэлэнэ» гэжэ досоогоо сэхэ бодоод, гэр тээшээ шамдуухан гэшхэлжэрхибэ. Гэрэйнгээ хашаагай үүдэндэ наадажа байhан хүбүүнhөө:

— Эжышни гэртээ гү?—гэжэ асууба.

— Үгы, магазин ошоо.

Владимирай мангартай толгой тэhэ буухаяа hанана, досоонь галдуулхаяа байhан хэбэртэй. Гэртээ орохотоёо зэргэ шанагаяа абажа, боошхоёо нээбэ. Амhартань хооhон. Уданшьегүй үрөөhэн гартаа хүнэгөө бараад, нүгөөдөөрөө хүбүүгээ хүтэлөөд, уhан тээшэ гэшхэлшоо hэн...

Гэртэхинэйнгээ урда гэмтэй болоhон Владимирта үдэр, hүнишье ошожо үгэнэгүй. Тиигэжэ хэдэн үдэрэй туршада зобожо ябахадаа: —

— Хайрла, бишни болёоб. Ноёдтоо, нүхэдтөөшье хэлээб. Ажалhаа ондоо юумээр hамаархаяа болёоб,—гэжэ hамгандаа хэлэбэ.

— Этигэхэнь бэрхэтэй байна. Хэлэhэндээ хүрэhэн хойнош харуужамди,—гэжэ хани нүхэрынь хэлээ hэн.

Тэрэ гэhээр жэлhээ дээшэ саг үнгэрөө. Владимир Криволаповай хэлэhэн үгэдөө хүрэжэ, Зэдын комбинадай түрүү хүнүүдэй нэгэн боложо шадаhаниинь hайшаалтай.

Автомашина заhабарилдаг мастерскойн партийна организациин секретарь Криволаповые нэгэтэ урижа, нүхэрэй ёhоор хөөрэлдэhэн байгаа.

— Сергей Евстафьевич, та намайе дуудаа hэн гүт,—гэжэ Владимир орожо ерээд парторгhоо асуугаа бэлэй.

— hуугыш. Хөөрэлдэхэ гээ hэм, —гээд парторг коммунистическэ ажалай бригада, ударнигай нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө шэнэ мүрысөөнэй дэлгэржэ эхилhэн тухай хөөрэжэ оробо.

— Та намайе мэдэхэлта даа. Журамни hулашаг ха юм.

— Мэдэхэб. Партиин гэшүүн бэшэшье хадаш хөөрэлдэхэ гээ hэм. Ши шадабари мэргэжэлээ харуулан, мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ ябаха, коммунистическээр ажаhууха, hуражашье шадаха хүнш...

Нүхэртөө хани ёhоор хандажа, ажабайдалайнь зүб замда оруула!

Энэ хөөрэлдөөнэй hүүлээр Владимир зориhон хэрэгтээ бүришье этигэжэ эхилээ hэн. Мастерскойн цехтэ болоhон үйлэдбэриин суглаан дээрэ коммунистическэ ажалай ударнигай нэрэ зэргын түлөө мүрысэхэ тухай хэлсээн болоо. Эндэ байлсаhан нүхэр Криволапов түрүүлэн үгэ абажа, «...Коммунистическэ ажалай ударнигай нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө тэмсэлдэ хабаадалсаха зуураа, жэлэйнгээ даалгабарита түсэбые хоёр дахин дүүргэхэ, Закаменск городой соёл культурын университедтэ орожо hураха, ажаhуудалдаа үнэн сэхээр бэеэ абажа ябахаб» гэhэн уялга абаа.

Түрүүшын үедэ Владимир Криволаповай хэлэhэн үгэдэ зарим хүнүүд этигээгүй hэн. Үдэр, hарын үнгэрхэ бүри хэлэhэн үгэдөө эзэн байhанаа харуулжа эхилээ. Өөрынгөө даажа байhан станогые үхибүүн шэнгеэр харууhалан, дүүрэн хүсөөрнь ашаглана. Олон жэлдэ токарёор хүдэлмэрилжэ дүй дүршэл ехэтэй хадаа, тэрэ хажуудахи нүхэдтөө, илангаяа залуушуулда туhа хүргэдэг болоо.

Коммунистическэ ажалай бригадын, ударнигай нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө мүрысөөнэй дэлгэржэ эхилhээр нилээд үнихэн боложо байба. Түрүүшын долоо hара үнгэргөөд Владимир хэр зэргэ хүдэлмэрилжэ байhанаараа hонирхон, үдэр бүриингөө нормын дүүргэлтые ажаглажа эхилнэ. Өөрынь тооложо үзэхэдэ, hара бүриинь даалгабари 300 процент болохо хэбэртэй байба. Гэбэшье үшөө үнэншэнгүйгөөр нормировщигhоо асууха гэжэ шиидэбэ.

— Гурьян Семенович, битнай нэгэтэ суглаан дээрэ уялга абаhан хамнайб. Мүнөө хэр хүдэлмэрилжэ байна гээшэбиб?—гэжэ Владимир хажуудаа ерэhэн нормировщигhоо асууна.

Нормировщик блокнодоо гаргажа, Владимирай нэрын бэшээтэй шугам дамжуулан хараба.

— Июль соо hайн, июньдэ тэды, саашадаа тэды... Найма hарынгаа даалгабариие 296 процент дүүргэжэ ябаа хүн байнаш. Сэхынь хэлэхэдэ, 1960 оной түсэбөөр хүдэлмэрилжэ эхилhээр үнихэн болоош. Гансал хэлэhэн үгэеэ бү мартаарай, бэрхэш,—гээд үбгэжөөл урдаhаань хараад байба...

Владимир юушье хэлэнгүй эрьелдэжэ, станогоо табяад, бүтээжэ байhан детальдаа отолуурайнгаа хурса эрые тулгажархина. Отолуурайнь дабшаха бүри түмэрэй зомгоол мушхаран hубигдажа байба.

Үдэшэлэн, халаанайнгаа hүүлдэ Владимирай гэртээ харижа ябахадань, «Жэлэйнгээ түсэбые хоёр дахин дүүргэхэ гэhэн уялга абаа hэнш. Хэлэhэндээ хүрөөш» гэhэн үгэнүүд шэхэндэнь дуулдаад таhарнагүй. Этээл энэ үедэ архи уугаад ажалhаа гээгдэhэнээ, инаг нүхэр Рая hамгаяа харааhанаа, hүүлдэнь нүхэдтөө шүүмжэлүүлhэнээ—бүлтыень hанахадаа досоонь харанхы болоходол гэбэ. Теэд хэлэhэн үгын-гөө ёhотой эзэн болоод, хэhэн ажалаараа омгорхоод байхадаа: «хододоо иигэжэ ябахаб, нүхэдни туhалаа» гэжэ бэедээ шэбшэнэ.

Бодото дээрээ Владимир Криволапов коммунистическэ ёhоор ажалладаг, ажаhуудаг боложо. Зэдын комбинадай магтаалта хүнүүдэй нэгэн болонхой.

К. Полонных.

Закаменск.

Шатараар дэлхэйн түрүү hуури эзэлхые хүсэгшэдэй матч-турнир

БЛЕД, сентябриин 17. (ТАСС). Шатараар дэлхэйн түрүү hуури эзэлхые хүсэгшэдэй матч-тур дээрэ табадахи, зургаадахи т нуудта хойшолуулагдаhан пар нууд үргэлжэлүүлэгдээ. Фишер хяад наадангүйгөөр Олафссо шүүгдээб гэжэ мэдэрээ. Петрос Бенко хоёр оройдоол нэгэ ябадал хээд тэнсэхэ гэжэ хэл Смыслов Олафссон хоёр мү тэнсэбэ. Зургаадахи турай hүүл 4,5 очкотой болоhон Петросян рүүлжэ ябана. Керес Таль хоёр бүридөө 3,5 очкотой болонхой.

Редакторай орлог
С. БАЛЬЖИНИМАЕ

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора — 46-32. зам редактора — 32-74, отв секретаря — 27-37, отделов: партийной жизни — 34-05, сельского хозяйства и советского строительства — 47-59, промышленности и транспорта, пропаганды, информации — 35-14, культуры — 24-74, писем и рабселькоров — 40-49, отдел переводов, корректорская — 35-95, бухгалтерия — 37-32. Для междугородных переговоров — 16.

Н01147. г. Улан-Удэ. Типография Министерства культуры Бурятской АССР. Зак. № 506